

REDAKTOR A VYDAVATEL ANTONÍN FRÖHLICH, DOLNÍ ÚJEZD
U LIPNÍKA NAD BEČVOU.

Doplatné na XIII. ročník „Záhorské kroniky“ činí 12 Kč. Vyrovnajte prosím nedoplatky!

Vlastivědný sborník »Záhorská kronika« vychází čtvrtletně.

Ročně se předplácí 10 Kč složenkou, po 1. lednu 1981 se doplácí 12 Kč. Jednotlivá čísla při hromadném odebírání 2 Kč 50 h, při odebírání jednotlivých čísel přímo po 3 Kč. Platí se chekem pošt. spořitelny čís. 100.630, Brno. Pro žáky při hromadném odběru sleva.

Reklamace se vyřizují jen do vyjítí nového čísla.

Literární příspěvky, zprávy, knihy a časopisy k recenzi i na výměnu, objednávky i reklamace buďtež zaslány na adresu: »Záhorská kronika« v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.

Novinové výplatné povoleno řed. pošt a telegrafů v Brně, výnosem číslo 69.140-VI. ze dne 18. srpna 1925.

Přikládáme složenku pro případ, že jste nám dosud tento obnos nepoukázali. Někteří odběratelé předplatili XIII. ročník, ale opomenuli zaplatit loňský XII. ročník. Znovu upozorňujeme, že nový ročník začíná vycházeti v září a končí 4. číslem v červnu (kryje se tedy se školním rokem).

V měsíci červnu zašleme odběratelům, kteří nám částku doplatného a nedoplatků za starší ročníky neuhradí, zvláštní upomínku, jejíž výlohy Kč 2.50 jim ovšem připočítáme. — Budeme povděční každému, kdo nás včasným poukazem ušetří nepříjemné práce a sebe zbytečného vydání.
Administrace.

Přátelům a příznivcům našeho vlastiv. sborníku!

Při ukončení XIII. ročníku »Záhorské kroniky« děkujeme všem, kdož jakýmkoliv způsobem pracovali pro udržení a rozšíření našeho listu. Vydávání »Záhorské kroniky« je dnes možno jen se značnými obtížemi. Máme naději, že i v příštím roce naši spolupracovníci a příznivci, milující náš kraj, jeho historii, památky, jeho život a rozvoj, nám bude zachována. 1. číslo XIV. ročníku vyjde po prázdninách. Příspěvky letos neotištěné uveřejníme v novém ročníku, v němž opět budou kratší články a pojednání, by celý kraj (Pobečví a Záhoří) byl v »Záhorské kronice« zastoupen.
Redakce.

OBSAH:

Erb města Lipníka. (Jakub Mráček.) — Dnešní průmysl v Lipníku n. B. (Rudolf Kout.) — Záhorské pěsničky. Dokončení. (Karel Havlíček.) — Z deníku legionářova. Dokončení. (Boh. Zdrahala.) — Drobné zprávy: Kde je střed naší republiky? Babice u Kelče. Dávky a roboty. Strašidlo v lese Vidláči u Kladnik.

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří a Pobečví.

VYCHÁZÍ ČTVRTLETNĚ V DOLNÍM ÚJEZDĚ U LIPNÍKA NAD BEČVOU.

Ročník XIII.

Květen 1931.

Číslo 4.

Jakub Mráček:

Erb města Lipníka.

Město Lipník a panství Helfenštejnské dostalo se r. 1622 v držení olomouckého biskupa Františka z Dietrichštejna, který, jsa od r. 1621 generálním komisařem Moravy, spojoval tak ve svých ru-

Starý erb města Lipníka (1617).

kou nejvyšší církevní a politickou moc nad Moravou. Darování Lipníka, a co k němu příslušelo, mělo býti odměnou za věrnost k císaři a náhradou za škody v čas povstání českého na statcích jeho způsobených.

Nový držitel zrušil všechna obdarování města pro jeho účast na povstání. A teprve r. 1628 obdržel Lipník nová obdarování, poněvadž obyvatelstvo přistoupilo ke katolictví a osvědčilo svoji věrnost při hájení města v srpnu 1626 proti vojsku Mansfeldovu.

V obdarování v článku posledním nový držitel zlepšuje městský znak a potvrzuje městu právo užívati červeného vosku k pečetění listu.

Článek týkající se znaku, pečeti a vosku zní v obdarování takto:

Na posledy poněvadž od starodávna jistého erbu a pečeti pro důležité své obecné potřeby užívali, takový erb jim netoliko schvalujeme, ale také nízepsaným způsobem obnovujeme.

Nový erb města Lipníka.

Předně mají míti štít se třemi poli, z nichž dolní, které vrchu štítu špicí dosahuje, jest černé a v něm lev žlutý s rozedřenou tlamou pod královskou korunou stojící a v zelené hoře zadníma nohama vězící. horní dvě pole pošíkem ležící sou žluté a červené, a v tom každém dvojím poli dva nože z erbu našeho, na vrchu pak toho štítu klobouk knížecí červený, jakž to všeckno malířským kundtštem a uměním zřetelněji a patrněji v tomto listu našem vyjádřené se spatřiti může, kteréhožto erbu auřad a ubec Lipenská buď pro ozdobu města malovaného neb na pečeti k potřebě své a k pečetění všelijakých listův vyrytého a k tomu vosku červeného vedle starobylého způsobu užívati moci budou.

Ruč. Kout:

Dnešní průmysl v Lipníku n. B.*)

Ráz dnešního průmyslu v Lipníku jest přirozeně jiný nežli v dobách dřívějších. Zmizelo pověstné staré soukenictví, přestaly pracovatí oba pivovary i cukrovar, ale zase vznikly a zmohutněly podniky nové, z nichž některé dodávají městu velké průmyslovosti, činnice jméno jeho známým nejen po celé republice, nýbrž i v cizině.

Pokusil jsem se podat zde obraz dnešního průmyslu v našem městě podrobnějším popsáním všech závodů, které se zaměstnávají průmyslovou činností. Popis pořídil jsem na základě osobní prohlídky každého závodu a dat, která mi při tom byla vždy ochotně sdělena. Doufám, že tím zaujmu mnohé domácí čtenáře, kteří dosud chodili kolem takovýchto závodů často lhostejně nevědouce (poněvadž neměli do nich přístupu), jak a co se tu pracuje a s jak dalekým světem mnohdy má závod spojení, při nákupu surovin i při odbytu výrobků.

Továrna na cukrovinky Mrázek a spol.***) na Horecku byla založena r. 1920 a zaměstnává průměrem asi 20 lidí. Vyrábí cukrovinky, t. zv. kandity všeho druhu: sladovky, špalíčky, polštářky, tyčinky, potom pokroutky obyčejné i mentholové, t. zv. dragée (obalované cukrovinky), nadívané bonbony, šumící bonbony, cukrovinky kokosové, želé a j. Dodává též výrobky čokoládové a oplatkové. Jako hlavní surovina zpracovává se tu krystalový cukr (sacharosa) a škrobový cukr (glukosa) ve způsobě t. zv. bramborového syropu. Roztok cukru, smíšený s jistými přísadami (na př. barvivem), zavařuje se do určité houšťky a vzniklá těstovitá cukrovina formuje se ručně i stroji, které z ní vytlačují bonbony různých podob, podle formy, která byla do stroje vsazena. Část teplého cukerného roztoku nechává se též chladnouti v nádobách, v nichž jsou nataženy niti, při čemž usazuje se cukr v krystalech na oněch nitích, tvoře tak cukr kandisový (cukrkandl), který se též prodává. Do kyselých bonbonů dává se kyselina vinná, která pochází z Německa, Rakouska neb Itálie. Na výrobu kokosových cukrovinek kupuje továrna strouhané kokosové ořechy z asijského ostrova Ceylonu, kdežto surovina pro výrobu cukrového želé, t. zv. agar-agar (mořská chaluha) přichází až z Japonska. Oříšky na výrobu cukrových mandlí jsou původu španělského nebo levantského. Jako přísad do cukrovinek užívá se různých éterů (voňavek) a neškodných anilínových barviv. Zboží prodává se v celé oblasti republiky od východních Čech až na Podkarpatskou Rus.

Sodovkárna L. Vokřál v Nádražní ulici vyrábí sodovku a limonády. K výrobě užívá se domácí studničné vody, jež byla úředně uznána jako vhodná. Tato voda nasycuje se pod zvýšeným tlakem kyslíkem uhličitým, který jest sem dodáván stlačený v ocelových

*) Článek tento byl napsán v prosinci 1930, takže některé změny od té doby v podrobnostech nastaly.

**) V této továrně se nyní vůbec nepracuje.

bombách závody z Rýmařova. Jako přísady pro chuť upotřebuje se cukr a kyselina citronová, jež přichází přes Prahu z Itálie, potom pro vůni a vzhled různé ovocné tresti (étery) a barviva. Konsum zabírá město a okolí. Závod existuje již dávno, ale vyměnil několikrát majitele.

Továrna na korkové a dřevěné zátky R. Krejza pod nádražím je založena r. 1920 a umístěna v budově, která byla tehdy nově postavena. Zaměstnává kolem 20 dělníků a vyrábí jednak zátky korkové, jednak dřevěné a to obvyčejně soustruhované i lisované. Na zátky korkové používá se korku, který se přiváží přes Hamburk ze Španělska a Portugalska, kdežto ku výrobě zátek dřevěných upotřebuje se domácího dřeva smrkového (pro zátky soustruhované) a lípového (pro zátky lisované). Lisované zátky vyrábějí se tak, že stroj vyřezává ze dřeva nejprve pravidelné špalíčky neb kotoučky, ale tyto hned potom na jednom konci stlačuje, takže takto vzniklá zátka dá se dobře vpraviti do příslušného otvoru a když potom vlhkostí botná, snaží se její slisovaný konec nabýti původního tvaru, čímž se otvor dokonale utěsňuje. Výroba těchto lisovaných zátek byla sem zavedena z Ameriky a společník firmy p. Vondrák zavádí v poslední době též samostatnou výrobu dřevěných rohoží, tyčí (na prapory, lampiony a pod.) a špejlů, které — upravené pro americké poměry — zasílá do Spojených Států (Illinois). Korek před zpracováním se máčí, aby byl vláčnější. Válcovité zátky vysekávají se z něho stroji přímo (jeden stroj při řádné obsluze jedné dělnice vyrobí asi 18.000 zátek denně). Jde-li o zátky kuželovité (konické) vysekávají se nejprve špalíčky a ty se pak na jiném stroji ořezávají do kužele. Vyrobené zátky se perou ve zvláštním roztoku, který jim dodává bělosti, pak se suší. Závod patří mezi největší závody svého druhu v republice a také jeho výrobky se vyvážejí po celé republice. Užívá se jich nejvíce do sudů a lahví na pivo. Při výrobě zbývá z korku vždy velké množství odpadků (více než dvě třetiny), ty se však prodávají dále jako materiál na výrobu izolací továrnám v Kyjově neb Mor. Ostravě.

Letošního roku (1930) byla založena nedaleko v Masarykově třídě, v budově, kde před léty byla továrna na zátky firmy Polák, nová továrna tohoto druhu pod názvem Lipenia. Zaměstnává 14 dělníků a vyrábí zatím zátky jen korkové, do sudů a lahví na pivo, víno i pro účely lékarnické. Způsob výroby jest tu stejný jako v továrně předešlé, jenom vyrobené zátky čistí se tu cestou suchou (omíláním v hubnu za přísady jistých pevných látek).

Výroba strojů pro domácnost bratří Jos. a Frant. Malochů (vedle Krejzovy továrny na zátky) vznikla r. 1930 z původní výroby nábytku a rámu. Vyrábí asi se 14 dělníky prací a ždímací stroje pro domácnosti a hodlá se rozšířiti též na výroby jiných strojů domácích, jako strojů na praní brambor, mandly a pod. Výrobky svoje opatřuje značkou »Labuť«. Zpracovává dřevo odebírané z okolních pil a to jednak dřevo měkké (na zevnější konstrukci strojů), jednak javorové (na vnitřní součástky). Části praček jsou též z plechu. Hrotové pračky a ždímačky potahují se zvláštní lakovou barvou, která

se nanáší postřikováním. Výrobky prodávají se prostřednictvím zástupců přímo po celé Moravě, částečně i v Čechách a na Slovensku.

Továrna na výrobu kočárů, vozů a autokaroserií firmy Fr. Ministr (na konci Masarykovy třídy proti Sokolovně) vyvinula se z počátečního kovářství. V r. 1905 počala výroba kočárů a t. zv. rychlíčků (lehkých kočárků) a v r. 1927 rozšířil se podnik na výrobu automobilových karoserií a zřídila i dílny pro opravy automobilů a parní vulkanisaci pneumatik. Závod zaměstnává nyní asi 30 dělníků, v době plné sezony až na 60. Jako materiál zpracovává se v první řadě dřevo a železo. Dřeva používá se měkkého i tvrdého: jasanové dřevo slouží na kočáry a rychlíčky, jilmové a bukové na vozy a automobily (karoserie), ořechové na obkládání karoserií uvnitř. Železo a ocel přichází z Vítkovic, ocelové nápravy od moravských oceláren z Olomouce, pružná péra od firmy Pařík z Prahy. Dále se tu upotřebuje kůže (domácí výroby), umělá kůže t. zv. sapon, jež přichází z Francie a Ameriky, stříkacích laků atd. Dřevo obrábí se řadou strojů jako jsou: pásmovka, hoblovačka, vykružovačka, dlabáčka, soustruh, okružní pila a j. Ke zpracování železa slouží 4 výhňe s elektrickým ventilátorem, elektrický buchar, 2 vrtačky, brusičky, soustruh a j. Pohon děje se všude elektrinou. K vulkanisaci (spravování pneumatik) slouží ovšem též zvláštní vulkanizační přístroj. Vedle toho jest tu nabíjecí stanice pro akumulátory. V poslední době počal závod vyráběti též prací stroje, které mají označení »Hanačka«. Kočáry a rychlíčky mají odbyt nejvíce na Hané a na Slovensku.

Továrna na huněnou obuv a mikáda firmy Jul. Dostal (na rohu Horecka a Tyršovy ulice). Byla založena r. 1906 v najatém domě, stojícím poněkud výše na Horecku, od r. 1911 nalézá se ve velké vlastní budově, která byla letos (1930) přístavbou ještě rozšířena. Vyrábí huněnou obuv, t. zv. valašské papuče (odtud říká se továrně lidovým jménem papučárna) a střevíce na chození v domácnosti, t. zv. mikáda. Vybavena jest též úplným zařízením na výrobu obuvi kožené, již však nevyrábí, ale zato rozšířila svou činnost na výrobu obuvi plstěné, t. zv. meltonek. Zaměstnává průměrně 40 dělníků uvnitř továrny a 100 dělníků, kteří pro ni pracují po domácku (v městě a okolních vesnicích). V továrně vyřezují se a vystřihují součástky obuvi (vše pomocí moderních strojů), dělníci doma přišívají vrchy ke spodkům, načež se obuv upravuje a dokončuje znova v továrně. Některé druhy obuvi zhotovují se celé jen v továrně. Zboží opatřováno jest značkami »Kužel« a »Orlice«. Ročně vyrábí se asi 200.000 párů obuvi, která nalézá odbytiště nejen v celé československé republice, nýbrž i ve Francii, Belgii, Holandsku, Finsku a dokonce i v Americe (ve Spojených Státech). Jako hlavních surovin upotřebuje se houně (ovčí vlny), která pochází ze Slovenska, a kůže z tuzemských koželužáren (na př. z Čech). Z drobných potřeb dodávají se sem dřevěné kotouče na floky z Ameriky, Německa i tuzemska, niti z Bratislavy a z Francie, motouzy z Turnova, knoflíčky z Bílovce, hřebíčky ze známé továrny Moravie atd.

Vedle továrny firmy Jul. Dostal jest v Lipníku ještě továrna na huměnou obuv a mikáda firmy Ziak (akciová společnost), která jest spojena s přádelnou a tkalcovnou firmy J. Fr. Gerzabek. První závod jest v Lipníku usazen na téže místě již přes 100 let, kdežto druhý podnik (Gerzabek) přestěhoval se sem r. 1920 z Nového Jičína, aby společnou režii obou závodů úspěšněji se pracovalo. Roku 1929 byla továrna zničena požárem, ale brzo na to nově vybudována a opatřena novým, moderním zařízením. Zaměstnává při plném chodu asi 50 dělníků uvnitř a domácky 260—250 lidí. Lidé pracující doma dostávají z továrny kromě podešví všechny potřeby, takže zhotovují obuv celou doma. Látky na obuv: houň, flanel a pod. vyrábějí se právě v přádelně a tkalcovně z ovčí vlny, umělé vlny, bavlny atd. Umělá vlna dělá se z vlněných hadrů. V přádelně pracuje 8 velkých přadacích strojů a 5 t. zv. self-factorů, v tkalcovně jest okolo 30 jacquardských stavů. Houň dodává se odtud i do jiných továren na papuce a kromě ní vyrábějí se též příkrývky, látky na haveloky (z velbloudí srsti), plst pro izolace a do mikád a j. K výrobě plsti slouží srst z hevězího dobytka dovážená (přes Hamburk) ze Sev. Ameriky. Valchování látek a případné barvení děje se též v závodě. Kromě toho má závod různá pomocná zařízení jako dílnu zámečnickou, kovářskou a stolařskou. Výrobky vyvážejí se po republice, potom do Rakouska, Maďarska i Ameriky.

Středomoravské kovodělné závody (SKZ), akc. spol. Sídlem společnosti je Olomouc, ale továrna její jest v Lipníku v Čechově ulici. Je to bývalá továrna na hospodářské stroje fy bratří Ordeltové (založená někdy po 1900), která byla r. 1922 jmenovanou společností zakoupena a od té doby značně rozšířena. Vyrábí menší hospodářské stroje: řezačky, kruhačky, okružní pily a pod., a vedle toho t. zv. železářskou galanterii, t. j. zboží, které se prodává v železářských obchodech: váhy, mlýnky, žehličky, stojany, lisy na ovoce, předložky ke kamnům, samovary, mříže, dvířka atd. Zaměstnává průměrem asi 150 dělníků. Má své zvláštní sklady v Praze, v Bratislavě a Košicích a prodává své výrobky nejen po celé republice, nýbrž vyváží je i do Polska, Rumunska, Jugoslaviie a též do Ameriky, Texasu, Argentiny (na př. mlýnky). Jako hlavní suroviny používá se jednak starého železa, jednak housek (ingotů) z vítkovických hutí. Toto železo přetavuje se s přísadou hematitu (železné švédské rudy), vápence a koksů ve dvou kupolových pecích o denní výkonnosti 60 a 100 q. Roztavená litina vylévá se do kadlubů (forem), které se zhotovují ze slévačského písku a tuhy buď ručně (větší předměty a součástky) nebo strojem (menší součástky). Modely pro tyto formy vyrábějí se částečně ze dřeva, většinou však se lijí ze zinku. Zinek za tím účelem roztavuje se ve zvláštní peci v tuhovém kelímku. Stejně roztavují se tu i mosaz, hliník nebo jiné kovy, jichž jest potřebí někdy na odlití určitých součástek strojů. Všechny odlitky se dále opracovávají: čistí se (písečným dmychadlem), brousí (smirkovými kotouči) a leští (plstěnými kotouči). Některé předměty se ještě cínují nebo niklují. Cínování provádí se tak, že se železné předměty nejprve důkladně očistí (che-

micky kyselinami a mechanicky praním v otáčivém hubnu), pak se ponořením do měďnatého roztoku poněmčí a konečně pohrouží se do roztaveného cínu, který na nich ulpí ve způsobě lesklého povlaku. Niklování děje se galvanicky: předměty pověšují se jakožto katoda (záporný pól) do nikelnaté lázně (roztoku nikelnaté soli), v níž jsou současně jako anody zavěšeny niklové desky. Niklový povlak na předmětech se potom po případě ještě leští. Z kovových součástek takto vyrobených, k nimž přistupují i různé jiné součástky vyrobené ze dřeva, sestavují se ve zvláštních místnostech celé stroje, mlýnky, váhy atd. Zajímavá jest výroba váhových misek, které se lisují a vytahují z mosazných kotoučů. Mnohé předměty putují nakonec do natěrárny, kde se stříkáním opatřují barevnými nátěry.

Sírkárna v Čechově ulici (vedle SKZ) jest jednou ze 6 továren, patřících společnosti »S o l o« (spojené čsl. sírkárny a lučební továrny), jež má svoji ústřednu v Praze. Co do velikosti jest lipenská sírkárna po sušické a českobudějovické největší sírkárnou v republice. Byla založena původně jako Kupecká sírkárna r. 1910, v roce 1913 byla převzata společností Helios, kteráž r. 1923 splynula se společností Solo. Vyrábí denně 800.000 krabiček, v nichž je dohromady asi 50 milionů zápalek. Zaměstnává průměrem 250 dělníků a 12 úředníků. Zápalky prodávají se odtud po celé republice a kromě toho občas vyvážejí se do zámoří. Na výrobu krabiček i dřevěk pro zápalky používá se různého tuzemského dřeva: smrků, buků, topolů a jiných. Dříve přivážely se z Ruska osyky, ale zkušenosti ukázaly, že lze upotřebovati zcela dobře i dřeva ze stromů domácích. Do třetí hmoty na krabičkách dává se směs červeného fosforu s jistými lučebninami, do hlaviček zápalek chlorečnan draselný smíšený s jinými přísadami a lepidly. Lučebniny jsou původu tuzemského, z Ústí n. L. Celá výroba od rozřezání kmene v hlány na krabičky a dřívka na zápalky až do srovnání zápalek do krabičky, a nalepení nápisu na krabičku děje se dnes úplně automaticky stroji. Stálé zdokonařování výroby jest hlavně výsledkem vynalézavé a tvůrčí činnosti nynějšího ředitele továrny, Jos. Kačírka, ježž zásluhou také jest, že továrna byla společností ponechávána v chodu i tehdy, když jinde práce byla zastavována. Péče o dělnictvo v sírkárně projevila se též tím, že byla pro ně vystavena zvláštní samostatná budova s jídelnou a shromaždištěm ke schůzím, která vybavena je radiovou stanicí.

Výroba juralitu firmy Schreiber založena byla teprve v poslední době, r. 1930, v nově upravené budově, v níž dříve bývala výroba prýmkářského zboží firmy Zerkowitz. Vyrábí z formaldehydu a fenolu (čili kyseliny karbolové) umělou pryskyřici, zv. bakelit, které však dává nové svoje označení juralit. Tato hmota podobá se svými vlastnostmi rohu, želvovině, jantaru a pod. a slouží jako jejich náhražka. Z továrny rozesílá se v kostkách neb hranolech, které jsou buď bezbarvé a průsvitné jako sklo neb různě zbarvené, průhledné i všelijak zkalené (na př. mramorově). Odběratelé juralit dále zpracovávají vyřezáváním, broušením a vrtáním, zhotovují

jíce z něho soupravy pro kuřáky (na př. špičky na doutníky), psací nářadí (držátka, těžítka, podstavce pro kalamáře), stojany na hodiny, rukověti na hole a deštníky, náramky, prsteny, náhrdelníky a vůbec předměty ozdobné. Za tím účelem vyrábějí se tenší nebo tlustší tyčinky, z nichž se pak odsekávají jednotlivé kousky a obrušují v perly. Juralit prodává se jednak v republice, jednak vyváží se do ciziny (na Balkán, do Turecka, Jižní Ameriky).

Mydlárna firmy J. Vilímek v Masarykově třídě vyvinula se původně z malé mydlárny, která na rohu jmenované ulice stála již od r. 1749, ve velikou továrnu, (komín 43 m vysoký), která dnes vyrábí ročně 150—160 vagonů mýdla, zásobující jím celou zemi Moravskoslezskou a Slovensko s Podkarpatskou Rusí. Je to předně mýdlo na praní, které přichází do obchodu pod značkami: Poprsí, Tetřev, Koruní a Regio, potom mýdlo mazlavé (na přísadu do prádla), mýdlo textilní (na praní sukna) a konečně t. zv. mýdlo základní, které se pak dále zpracovává v továrně Jovi na mýdla toaletní. Jako suroviny slouží hlavně rostlinné oleje: palmoznový, kokosový a podzemnicový (t. j. olej z burských oříšků) a potom lůj a sádlo (americké). Tyto mastnoty zmydelňují se vařením se žiravým louhem sodným (obyčejné tvrdé mýdlo) neb draselným (mazlavé mýdlo). Vaření děje se v kotlích, jichž má továrna dva o obsahu po 150 q a tři po 70 q. U obyčejného mýdla přidává se do mastnot též pryskyřice. Uvařená směs vysoluje se přidávkou obyčejné kuchyňské soli: mýdlo, které jest v solném roztoku nerozpustné, sráží se a, nechá-li se tekutina ustáti v klidu, sbírá se v horní vrstvě, kdežto vespod zůstává solný roztok s přebytečným louhem a glycerinem (který se uvolnil při zmydelňování z mastnoty). Obě dvě vrstvy vypouštějí se z kotlů spodkem a to každá zvláště: nejprve louh s glycerinem (jenž se prodává dále do továren na výrobu dynamitu) a potom vrstva mýdlová, která se hned chladí ve zvláštních moderních chladičích, které jsou podobny poněkud cukrovským kalolisům, avšak místo plachetek mají železné, niklem ulátované desky. Pak se mýdlo krájí, lisuje a balí. V malé míře vyrábí se mýdlo též způsobem studeným, t. j. bez vaření: kokosový olej smíchá se prostě s čistým žiravým louhem sodným při teplotě asi 30°, při čemž nastane zmydelnění jaksi samovolně a získá se bílé kokosové mýdlo (na mytí rukou). Vedle mýdla kusového vyrábí se též mýdelný prášek a mýdlové vločky. Dále prodává továrna také čistou sodu, kterou získává překrystalováním sody surové v závodě umístěném v Hranické ulici v témže objektu, kde jest současně závod Jovi.

Jovi, mydlárna a voňavkárna (savonerie et parfumerie), jest původně akciová společnost, založená rodinou Vilímkovou r. 1927, dnes jest majetkem p. Dobroslava Vilímka. Na témže místě byla dříve mydlárna Beckova. Jovi zpracovává t. zvané základní mýdlo, které odebírá z továrny fy J. Vilímek, v mýdla toaletní. Toto základní mýdlo vyrobeno jest zmydelněním směsi loje, oleje kokosového a něco vepřového sádla. Musí býti velmi čisté a proto se čistí až trojnásobným vysolováním. V továrně Jovi se potom ve

zvláštních strojích (opatřených žulovými válci) rozkrouhává a hněte s voňavkami a barvivy tak, až vznikne stejnorodá hmota. Ta se pak krájí a lisuje v přiměřené kusy, kterým se ovšem dostává daleko lepšího a pečlivějšího balení nežli je tomu u obyčejného laciného mýdla. Kromě mýdla toaletního vyrábí Jovi též mýdla pěnová (na mytí malých dětí, mýdlová hmota jest tu prostoupena vzduchovými bublinkami), mýdla holicí (k jejich zmydelnění bylo použito směsi louhu sodného s draselným), mýdla glycerinová (obsahují glycerin, cukr a lůj, jenž je činí průsvitnými), dále různé voňavky (připravované mísením éterických olejů syntetických i přirozených parfümů), kolínské vody (mísením alkoholu s množstvím rozmanitých éterických olejů), krémy na obličej, suché i mastné (suché zmydelňováním stearinu, mastné z vorvaniny, včelího vosku a vaseliny), šampony (základní mýdlo s boraxem, heřmánkem a j.), zubní pasty (z různých uhličitánů) a j. Parfumy jsou původu francouzského, holandského, švýcarského, i jiného a stojí některého 1 kg až 2000 Kč. Odbyt výrobků Jovi jest v téže oblasti jako odbyt mýdel firmy J. Vilímek.

Hanácká vývozní sladovna Bohumír Gottfried, na Novosadech vedle Nadsklepí, založena byla r. 1873 původně německou společností a r. 1911 přešla do majetku B. Gottfrieda, jenž provedl v zařízení některé opravy a výrobu rozšířil o pražírnu. Po jeho smrti r. 1929 vede závod dále pí. Gottfriedová. Zpracovává se domácí hanácký ječmen na slad a částečně sladovou kávu. Na slad ječmen se nejprve máčí v náduvníkách, potom se rozestírá na humně, kde se za občasného přehazování (aby se nezapařil) nechává 10—12 dní klíčiti, až se v něm vytvoří diastaza, (jež dovede proměňovati škrob v cukr). Vyklíčený ječmen se pak suší horkým vzduchem na hvozďe (o 3 liskách). Naše sladovna vyrábí takto v první řadě slad plzeňský, t. j. slad sušený při teplotě 60°. Kromě toho vyrábí též pražením (v pražícím bubnu) tmavý slad porterový (na přípravu piva porteru) a ještě tmavší slad karamelový (který slouží jako přísada ke sladu obyčejnému při výrobě obyčejného černého piva). Celkem zpracovává se tu za kampaň (trvající od října do května) asi 150 vagonů ječmene.

Řezáním dříví obírají se dva závody. Je to nejprve parní pila fmy Fr. Schenk ve Smetanově ulici. Firma prodávala původně dřevo, které se řezalo na okolních pilách, od r. 1907 má své vlastní zařízení, skládající se ze 3 rámových pil, 2 pil okružních a j. Zpracovává ročně průměrem 8000 krychlových metrů dřeva z okolních lesů a dodává stavební a truhlářský materiál do celé Moravy i Čech. Má své vlastní elektrické osvětlení.

Druhým závodem jest parní pila firmy F. & B. Vepřek na Hořecku u nádraží. Firma pracovala od r. 1920 na pile v Týně a roku 1926 přesídlila do Lipníka, zřídívši tu pomocí odborné švédské firmy zcela nový závod, využívající všech nových technických vyvozeností dřevařského průmyslu. Klády, určené na zpracování, válejí se po kolejnicích do kanálu, 150 m dlouhého a rozděleného ve dvě jakási patra tak, že spodem proudí voda od pilnice (míst-

nosti s pilami) a horem k pilnici. Pohyb vody způsobuje se pumpou, kromě toho žene se do ní pára, která zamezuje též mrznutí vody. Na straně u pilnice jest řetězový transportér, který klády vodou připlavované zachycuje a dopravuje vzhůru do prvního patra, kdež jsou klády rozřezávány 3 rámovými pilami (dvě jsou původu švédského) a jednou dvojitou omítací pilou. Vyřezané desky neb fošny pohybují se odtud po válečkových transportérech dále do třídírny, kdež se třídí podle druhů, rozměrů a jakosti a pak ukládají ven do skladiště. Všechny pohyby, kterých jest potřeba pro správné umístění každé klády do pily, dějí se strojně, stiskováním různých pák. V přízemí pod pilami jest řada různých zařízení na další zpracovávání, na př. vyrábějí se tu podlahové desky (drážkové). Odpadající piliny (řeziny) odsávají se místností velikým exhaustorem (vyssávacem), který je dopravuje do věžovité budovy (sila), odkud zase podle potřeby odcházejí dolů rourou do topeniště pod parní kotel. Komín jest vysoký 42 m. Parní stroj má výkonost 300 koňských sil. Závod má své vlastní elektrické osvětlování a svůj vodovod. Zaměstnává celkem při plném chodu asi 80 lidí (dělníků, vozků atd.). Řeže se tu převážně dřevo měkké (smrk, jedle, borovice, modřín) a částečně i dřevo tvrdé (dub, buk, jilm, jasan a j.) Dřevo dováží se z okolí, též ze Slovenska i Polska. Kromě obvyklého materiálu pro stavby a na výrobu nábytku (dělají se tu též tyče), závod dodává také ministerstvu národní obrany materiál na stavbu letadel, k čemuž vyžaduje se dřevo nejlepší jakosti, naprosto bez suků, s hustými a rovnými léty.

Městská plynárna založena byla r. 1908 na osvětlování města kamenouhelným svítiplynem. K výrobě plynu slouží dvě pece, z nichž jedna má 3 a druhá 6 retort (křivulí). V zimě pracují obě pece, v létě jen jedna (větší). Retorty plní se kamenným uhlím a rozpalují se žářem pece, která je vytápěna koksem. Plyny a páry, vznikající touto t. zvanou suchou destilací uhlí, vedou se nejprve do hydrauliky, kdež se z nich sráží dehet, potom do dvou vypiračů (skrubrů), v nichž se vodou zachycuje hlavně čpavek (amoniak) a potom do dvou čističů, kdež se pomocí zvláštní hmoty, jejíž podstatou jest železná ruda, poutá sirovočík a kyan. Takto vyčištěný svítiplyn vede se pak přes měřicí hodiny do plynojemu, jenž má obsah 800 krychl. metrů. Z plynojemu rozvádí se plyn potrubím, majícím dnes celkovou délku 9.920 m, po celém městě a slouží tu jednak na svícení (dnes všude jen v lampách s punčoškami), jednak na topení. Veřejných pouličních svítilen plynových jest tou dobou (koncem 1930) celkem 128. Množství ročně vyrobeného plynu pomalu stoupá i přes to, že v městě jest osvětlení elektrické (z elektrárny v Přerově), a činilo v r. 1930 již skoro 200.000 krychl. metrů. Z jednoho metrického centu uhlí dostane se 26 krychl. metrů plynu a jako vedlejší výrobek 65 kg koksu (zbývá po vypálení uhlí v retortě), dále asi 3.5 kg dehtu, a něco čpavkové vody. Kromě toho usazuje se uvnitř na stěnách retort uhlík ve způsobě t. zvané retortové tuhy (grafitu), který se občas musí odstraňovati. Získaný koks spotřebuje se jednou polovicí na vytápění pecí, dru-

há polovice se ho prodává. Rovněž tak prodává se dehet (na dělání dehtové lepenky a j.), dále opotřebovaná čistící hmota (na výrobu kyanových sloučenin) a retortovou tuhu (které se užívá na př. na dělání uhlíků do obloukových lamp) odebírá jistá firma německá, která občas zasílá zvláštní sběrný vůz po všech plynárnách.

Cihly a ostatní cihlářské zboží vyrábí se ve 3 závodech, které využívají ložisk spráše v severním okraji města. Je to předně parní cihelna v Bohuslavské ulici, jejíž majitelkou jest pí. And. Papežová od r. 1924. Dříve v těchto místech stávala primitivní cihelna Prokoppova. Nynější cihelna jest zřízena moderně, práce jest strojní. Sušení cihel děje se ústředním topením. Závod zaměstnává v plné sezoně 25—30 dělníků a může vyrobiti za sezonu až 2 miliony cihel.

Druhým závodem jest v Jezerské ulici: Vil. Holešovská, dříve Barfusová, parní cihelna a výroba cementových tašek. Cihelna stojí tu od r. 1873 (jako dřívější majitel jest znám Rahm). Zaměstnává asi 35 dělníků a může vyrobiti ročně půldruha milionu cihel.

Třetím závodem vyrábějícím cihlářské zboží jsou rovněž v Jezerské ulici průmyslové velko závody Fr. Wawerka, jež byvše založeny r. 1896 původně jako cihelna, vyrostly od té doby na široce založený podnik, mající své těžiště v průmyslu strojařském. Zajímalé jest, že již před 300 lety znám jest v Lipníku jakýsi Ant. Wawerka jako stavitel a cihlář. K výrobě cihel přidružil se roku 1897 výroba zboží cementového, v r. 1898 zřízena byla kruhovka. V r. 1908 počaly se tu cihly vyráběti strojně. R. 1930 vystavěna byla veliká moderní kruhovka o 20 komorách, s komínem přes 62 m vysokým, která může vyráběti na 8 milionů cihel (kromě jiných ještě výrobků) ročně. Tato kruhovka, v níž možno pracovati celý rok, vyznačuje se hospodárnějším využíváním tepla, automatickým způsobem práce a umělými sušárnami systému Köller. Vedle obvyklého zboží cihlářského budou se tu vyráběti též tašky tažené a francouzské, květináče, stropnice (hourdisky) a j. Hlína bude se dobývat z dolu rýpadlem (bagrem). Odbyt cementového zboží, na jehož výrobu byly hned zpočátku opatřovány dokonalejší stroje z Německa, způsobil poptávku po těchto strojích a přiměl závod k tomu, že počal r. 1910 (kdy na stroje dovážené z Německa bylo zvýšeno clo) vyráběti sám stroje pro vyrábění cementového zboží. Výhodou jest tu, že každý stroj možno přímo v závodě vyzkoušeti. K tomuto odvětví připojilo se potom ještě jiné: výroba strojů na zpracovávání kovů. Tato výroba vyvinula se z počáteční výroby munice (granátů), ke které byl závod za světové války poměry donucen. Vyrábělo se tu nejprve asi 100 8centimetrových granátů (bez plnění ovšem), později však až celý vagon, t. j. 3000 granátů týdně. Pro tuto výrobu bylo mnoho mužů zproštěno vojenské služby a zaměstnáno zde. Granáty dodávány byly k další úpravě do Vítkovic. Později bylo zdejšímu závodu přiděleno 15 jiných továren, které musely napolo zpracované střelivo předávati sem. K obrábění střeliva bylo potřeba co možno přesných soustruhů. Ty byly opatřeny nejprve z Vítkovic, potom z Německa, a když se

získaly zkušenosti s nimi, začal si je závod opět vyrábět sám a byl ke konci války jediným závodem v celém Rakousku, který je vůbec v požadované přesnosti vyráběl. Dodával je na př. i leteckému oddělení bývalého ministerstva války a jistě říšskoněmecké firmě, která je pod svou značkou dodávala dále německému min. války. Dnes vyrábějí se tu kromě soustruhů ještě hoblovačky (shapingy) a vrtačky. Všechny dělníky ve všech 3 odvětvích závodu zaměstnaných jest při plném provozu kolem 450.

Karel Havlíček, Velká Bystřice.

Záhorské písničky.

(Dokončení).

9. U rybníka, u potoka.

U ryb - ní - ka, u po - to - ka se - dě - lo dí - ve - nek ko - pa.

Jed - na dru - hé po - ví - dá, čím se ke - rá u - mý - vá:

Hen ta tof - ky ko - prov - ní - kem a ta ve - dle sladkým mlíkem

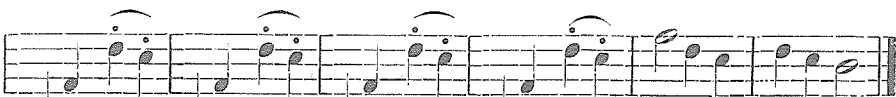

a hen - ky ta sme - ta - nó, za to šum - ní chlapeč dó.

10. Už můj milé už do dveří kráčí.

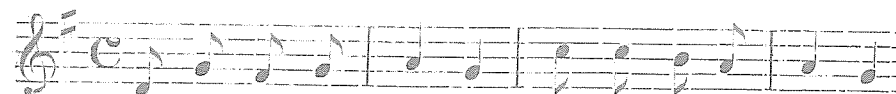

1. Už můj milé už do dveří kráčí, ach což on je neve - se - lé jak - si.
2. Jak já nemám, mi - lá, smutný býti, své hlavěny dolů ne - vě - si - ti.

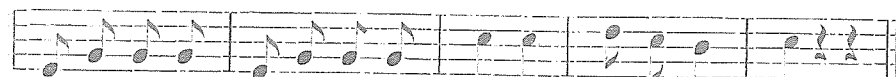

1. Svó hlavěny dolů svěsíl a je smutné a ne - ve - sel syneček můj mi - lé.
2. Ji - ný - ho rá - da máš, na mně za - po - mí - náš, má mi - lá, co dě - láš?

11. V soběchlebském poli.

1. V so - bě - chleb - ským po - li dvě rů - že tam sto - ji.
2. Ta jed - na mi vo - ni a dru - há roz - kvě - tá.
3. Než bych si do svě - ta vo - lil o - de - ji - ti.
4. Ka - me - ni od - ve - zu, od - po - či - nót mo - žu.

Eš - če som byl dost da - le - ko, už mi jed - na vo - ni.
Zká - za - la mi mo - ja mi - lá, a - bych šel do svě - ta.
ra - či bych si tof - kyž u - přel ka - me - ni vo - zít - ti,
Ach na te - be, má pa - nen - ko, za - po - mět ne - mo - žu.

12. V širém poli hruška stojí.

1. V ši - rým po - li hruška sto - ji a je pěkně ze - le - ná,
2. V ši - rým po - li hruška sto - ji v pěkném bí - lým roz - kvě - tě,

že je mo - ja né - mi - lé - ši, že je juž roz - ve - de - ná.
že je mo - ja né - mi - lé - ši, da - le - ko, ach, ve svě - tě.

Bohuslav Zdráhala:

Z deníku legionářova.

(K výročí památné bitvy u Bachmače.)

Dokončení.

Včerejšího dne došli sem z Řomů členové revolučního komitétu s vojáky, aby převzali do svých rukou správu obce. Obyvatelstvo, vesměs židovské, se srotilo, vojáky odzbrojilo a členy revolučního komitétu areštovalo.

Bolševici, jedoucí s námi, přijeli vysvoboditi arestované a pomstili hrubou urážku svých druhů. Co se dělo dále, nevíme. Vlak dal se do chodu. Že jsme veřejně a hodně hlasitě odsuzovali nelidské počínání našich pasažerů, netřeba podotýkat.

Vystrašení nemilou příhodou, těžce usínají bratři ve svých teplovázních. Během 1/2 hodiny ztichly hovory, pohasla světla, lidé se zahálili do dlouhých šnělů.

Vlak mírní rychlost. Blížíme se k Bachmači. Zastavíme v poli. Stráž seskočí se svých stanovišť, obchází vlak. Z dálky viděti slabý svit elektrických žárovek. To už je nádraží bachmačské. Dežurný jde od teplušky k tepluše a budí spáče: »Vstávejte! Přísná pohotovost!«

S pryčen seskočí postavy našich chlapců. Promnou si oči, otřesou se zimou. Zacinknou ostré ruské bodáky. To je hoši nasazují na pušky. Zacvaknou závěry pušek. Každý se přesvědčuje, má-li nabito. Na ocelová vajíčka, ruční bomby, šroubují se zápalky. Kolem tma. Světla musí býti pohašena. Lokomotiva frká. Zahalena syčící parou, nehybná, stojí jako poslušný kůň.

Čekáme až se vrátí naše hlídky, vyslané vpřed ke stanici. Čekáme dosti dlouho. V tiché půlnoci zapíská lokomotiva.

Jasný její zvuk mluví k nám zřetelně. Hlídky se vrátily. Ve stanici není pro nás nic nebezpečného. Hneme se kupředu.

Po 10. minutách vjíždíme do nádraží. Zastavujeme. Na 2 sousedních kolejích kol vlaků přechází zvolna stráž.

Jsou to hoši od naší 3. baterie I. dělostř. pluku a u druhého eselonu bdící oči strážce 3. praporu 6. hanáckého pluku.

7. března: Ráno jdeme se přivítati s bratry v sousedních 2 vlacích. Vlaky však jsou prázdné. V nich zůstala jen stráž: obyvatelé jejich jsou vpředu na tratích ke Kievu a na severní trati ke Gomelu (Varšavě). Jak daleko?

Brzy se to sami dovíme.

V 7 hod. jdu do vagonu našeho velitele pro rozkaz. Zněl docela stručně: 11. rota, 2 kulometry a saperská komanda (technická naše část, sestávající z bratří znalých stavění vojenských překážek, stavění mostů, ničení tratí, pracujících se železem, dřevem a výbušnými látkami), pojedou asi 100 km po trati severní ke Gomelu. Úkolem jejich bude odvéztí ze stanice Snovskaja, kde byly železniční topírny, všechny lokomotivy a vagony a na zpáteční cestě strhnouti železniční most přes řeku Desnu. Nebude-li možno most úplně zničiti, nutno strhnouti všechny menší železniční mostky a rozrušiti trať.

Pustili jsme se do práce. 3 americké uhláky obloženy pražci a pytli s pískem. Před lokomotivu připjat byl plochý vagon, na nějž připevněny 2 kulometry.

Do 9 hodin bylo vše připraveno. Naše 11. rota, 2 kulometry Kolt, 2 kulometry Maxim, 4 automatické pušky Chauchat, oddíl saperů a několik telefonistů tvořilo bojový oddíl, který nasedl do připravených 3 vagonů. Přesně v 9 hod. se vyjelo.

Poněvadž nemáme mapy, poznač si, milý čtenáři, stanice, kterými jsme museli k našemu cíli projížděti. Číslo u jednotlivých stanic znamená vzdálenost stanice od Bachmače.

Trať severozápadní — směr k Varšavě přes Gomel: Česnekovka 15 km, Doč 26 km, Bondarevka 48 km, řeka Desna 50 km, Makošino 55 km, Měna 65 km, Danilovka 71 km, Nizkovka 80 km, Snovskaja 100 km.

Trať západní — směr ke Kievu: Peski 10 km, Krasilovka 15 km, Pliski 27 km, Kruty 40 km, Něžin 60 km.

Jedeme Ukrajinou. Rovinatý kraj, vesničky podél trati jakoby jedna druhé z oka vypadla. V polích stohy slámy černají se jako obludy. Kol strážních domků višňové stromky, typické pro celou Rus. Marně hledáš hrušně, jabloně, ořechy a jiné naše pochoutky. Projíždíme stanicí Doč. Na nádraží u telefonu necháme naši stráž s 1 telefonistou a jedeme dále. Po trati proti nám supí lokomotiva. Vpředu na ní vlaje začerněná bílá vlajka. Na frontě každý voják věděl, že to jsou parlamentáři (vyjednávači), proti nimž se dle mezinárodních pravidel nesmí stříleti.

Na uhlí v tendru a ochozu kolem lokomotivy je nalepeno asi 20 lidí. Lokomotiva naše, i záhadná lokomotiva v poli, zastavují. Začernění muži, většinou v uniformách železničních zřízců seskakují na trať. Radostně nás zdraví. Jsou to železničáři, kteří ujíždějí před Němci ze stanice Snovskaja.

Vyprávějí, že Germánec dnes přijel do této stanice s obrněným vlakem. Vznikla malá přestřelka. Pustili proti německého vlaku lokomotivu a způsobili srážku. Němci couvli za stanici a počali ji bombardovati. Německý obrněný vlak (broněvik) podobá se našemu. Zřízcenci, bojíce se pomsty, vzali vytopenou lokomotivu, nasedli do ní a ujeli k Bachmači.

Byly to pro nás konečně prvé zprávy o nepříteli.

Po rozloučení s želežňáky nasedli jsme do našeho obrněnce, lokomotivu s uprchlíky jsme propustili, a pokračovali ve své cestě. Přední naše plošina, na níž jsme měli 2 kulometry, zdá se nám málo chráněna. Proto zastavujeme u nejbližší hromady pražců a obložíme těmito lépe příď i boky plošiny, aby naši hoši, kulometčíci, byli v případě zasáhnutí lépe kryti.

V Bondarevce, jakož i na různých místech, přejezdech a mostkách na trati, kde byl poblíž železniční strážní domek, zanechali jsme naši stráž.

A už vyjíždíme z malého lesíka. Vlak zmírňuje rychlost. Jsme před dosti velkým železničním mostem (300 m délky, železná konstrukce). Pomalu přejíždíme zamrzlou řeku Desnu. Za mostem stojí několik vagonů s kouřící lokomotivou a z nich se na nás usmívají české tváře. Je to vlak plukovních saperů od 6. pluku s poručíkem Janouškem v čele.

»Hanáci« jsou rádi, že je »drátaři« (přezdívka 7. Tatranskému pluku, přišli posílit). Po přivítání nastalo vzájemné častování. Nepohrdli jsme trochou studeného čaje, máchorkou (zvláštním druhem ruského tabáku), kterým byli Hanáci dobře zásobeni. »Drátaři« se zase odměňovali dobrými gulášovými konservami, které zase našim hostitelům byly vzácností.

A při tom bratrském hoštění se vykládalo. Toť se ví, že nebyla řeč o hanáckých buchtách, neb slovácké pálenice, ale řeč se točila jenom okolo Němců. Zprávy o Němci měli »Hanáci« kusé, byli o nich informováni jen od želežňáků, před chvílí s bílým praporem projíždějících.

Protože s takovými kusými zprávami se nespokojíme, rozhodlo se naše velitelství, jeti s naší rotou dále až do stanice Snovskaja,

50 km od nás vzdálené. Hádáme, že stanice Snovskaja nemůže být dosud obsazena Němci. Jsou-li tam, tak jenom jejich přední hlídky.

Rychle nasedáme do vlaku a srdečně se rozloučíme. »Šestáci« nám přejí šťastný návrat. Zaskřípají řetězy, které spojují vozy vlaku, a už si vesele odfukuje lokomotiva po příznivém terenu a dere se vpřed.

Ještě u mostu vyměnili jsme si lokomotivu se sapery. Je to starý stroj, u něhož dobře nefunguje brzda. V uhlí na tendru se ukryly kulometry s obsluhou.

Brzy jsme v Makošinu. Nikde nic podezřelého. Za nějakých 15 minut projíždí náš výzvědný oddíl Měnou. Asi 5 km za Měnou zastavujeme. Dojeli jsme k železničnímu mostku. Tento mostek byl před několika dny bolševiky zničen, ale železničáři ho opravili podepřením asi 6 m vysokou hranicí pražců. Dalo se po 1 koleji přes něj přejít.

Podél trati zastavujeme pěšky přehající železniční zřízení. Tito sdělují, že stanice Snovskaja je už obsazena Němci. A hned nás upozorňují, že i Nizkovka, větší vesnice, asi 15—20 km před námi, je v jejich rukou. Stojí tam na nádraží několik německých vlaků — tak asi po 40 vagonech.

Horizont před námi se zatahuje jako v mlhách. Blíží se noc. Velitel naší rozvědky, štábní kapitán Wiesner, rozhodl, že se dále nepustíme. Zničíme tento opravený mostek a ustoupíme. Blíží se noc a lokomotiva vypovídá službu. Dochází jí voda.

Most jsme polili petrolejem, strhli s něj kolejnice a zapálili. Kolem mostu postavili jsme strážu našich bratrů, které zde setrvaly tak dlouho, až dřevěná opora pražců prohořela, a most se sřítíl.

Cestou zpáteční ke stanici Měna vytrhali jsme ještě na několika místech ručními granáty koleje.

Do stanice Makošino (u mostu přes Desnu) dojeli jsme po tmě. Zatím »Hanáci« odborně prohlédli si most a určili, co a jak v případě nutnosti má být zničeno.

Do Bachmače se již dnes nevrátíme, budeme zde nocovat. Vystaveny byly kolem stanice polní stráž. Vyhledka na spánek klidný a posilující, jakož i na večeri zmizela. Kolem našeho broněviku vzplanou ohněčky. U nich zhríváme si konzervy, vaříme čaj. Odpočíváme u nich, když nás vystřídali bratři na polních strážích.

Kdo mohl, zdríml si únavou na chvíli, ale to spal jen, jak se říká, na psí kůži.

Celá noc prošla klidně. Na severu až do úsvitu bylo vidět zář od požáru železničního mostku za Měnou. Místní lidé se obávají věcí příštích. Židé, jichž zde je velké množství, zdají se být nakloněni Němcům a těší se na jejich příchod.

Také nám přijel tuto noc na pomoc do Makošina bojový oddíl bolševický. Byly to 2 plošiny se 2 děly a 8 kulometry, lokomotiva a osobní vůz s komisary. Všeho čítala celá pomoc 16 mužů. Valná část jich byla opilá.

O jejich bojechtivosti s Němcem svědčí to, že za 25 konserv nám prodali dělo

8. března: Z rána za úsvitu vypravila se opět naše 11. rota na rozvědku po trati vpřed. Jsme rádi, že máme sebou své vlastní dělo. Máme pocit, že z těch lesíček, kterými projíždíme, z těch rolí, musí vystoupiti něco, co nás zradí, co se pokusí nás zaskočit, rozehnat.

Nic se však nikde ani nehnulo, nikde se ani člověk neukázal. Zčarováný přímo kraj . . .

Jsme už asi 3 versty za stanicí Měnou a tu spatříme v úvalu, kde byl spálený mostek, dým z lokomotivy.

Vlak zastaví. Jsme kryti mírnou vlnou terenu. Poněvadž nevíme, kdo je před námi, rozdělí se naše rota na hlídky, a vějířovitě rozcházíme se po polích, abychom se nepozorovaně dostali co možná nejbliže k mostku a vyzvěděli, co se u něj děje. Vlak couvl zpět do Měny a zde měl čekat na nás. Sotva dojel vlak náš do stanice, přiběhl ke štábnímu kapitánu Wiesnerovi z nádražní kanceláře ruský telegrafista, umí-li německy, aby šel rychle k telefonu, že je zřetelně slyšeti německý hovor.

A skutečně u telefonu vyslechnuty byly rozkazy dávané ze sousední stanice Snovské německým praporům, umístěným v okolních vesnicích, aby se hnuly se svých míst, a soustředěně se pohybovaly směrem na železniční most přes Desnu, s úkolem zaskočiti u mostu se nacházející »roth-weisse Partei«.

Poněvadž nám hrozilo nebezpečí obklíčení, rozhodl se štábní kapitán Wiesner stáhnouti nás co možná nejdříve zpět, a odejeti k Makošinu, aby velitel našich částí u mostu desenského, štábní kapitán Jungr, byl v čas zpraven o hrozícím zaskočení.

Rychle se rozběhli poslové po zmrzlé oranici kupředu za námi a hlásili, bychom se rychle stáhli ke trati, že náš obrněnec, aby nám zkrátil cestu, vyjede z Měny naproti. Vrátime se zpět do Makošina.

Bylo as 11 hod. Hlídky našich rozvědek trousily se zvolna zpět k trati. Scházíme se v hloučcích u trati a vyprávíme si, co jsme kdo zvěděl.

Ruští vojáci, ubírající se podél trati nám vypravují, že v Nizkovce je celý pluk Němců.

Dále jsme přinesli hlášení, že Němci stojí se 2—3 vlaky u spáleného mostku a snaží se ho opravit. Rovněž část německé posádky od mostku se rozvinula v řetěz a pozvolna nastupuje směrem jižním ke st. Měna.

Ke 12. hodině byli jsme již všichni u trati a náš obrněnec mohl se s námi vrátiti do st. Měny. Odtud jsme měli ihned odejeti dále se zprávami k desenskému mostu k Jungrovu oddílu. Zatím do Měny dojel i bolševický ešelon, o kterém jsem se již dříve zmínil. Co se tak chystáme k odjezdu, udeří do stanice granát, za ním druhý, třetí. Štěstím bylo, že nezasáhl žádný vlak. To dodalo chuti našim spojencům bolševikům, kteří začali ihned bez míření, jen tak »pánu Bohu do oken« odpovídati.

Naši plukovní sapery, na rozkaz našeho velitele Wiesnera, zničili narychlo ručními granáty několik důležitých výhybek a hned počali jsme po obou kolejích (trať byla 2kolejná) s bolševiky ustupovati.

Oba vlaky, jedoucí po rovině, prozrazující se kouřem lokomotiv, byly německé dělostřelbě výborným cíle. Také jejich granáty a šrapnely kladly se vzorně těsně při trati. Zato bolševičtí dělostřelci, střelící bez panoramy, bez pozorovatele, jen tak od oka, byli na posměch našim vojínům a beztak že i Němcům. Otevřeli závěr děla, podívali se jícenem jako dalekohledem; viděli odtud cíl, má »správně« namířeno. Nabíje, zavře a spustí — a hrozně se diví, že vlastní granát vybuchl na kolejích před námi tak blízko.

Při ústupu ničí se na několika místech trať. Do Makošina jsme dorazili ve 12 hod. 30 min. Odtud okamžitě telefonujeme do Bachmače o posilu s našimi děly.

Než dojde posila, musíme zničit všechny důležitější výhybky a křižovatky ve stanici a dle daného nám rozkazu zničit i most přes řeku Desnu.

Na zničení mostu nemáme však třaskavin. Ručními granáty není možno zničit masivní železnou konstrukci mostu.

Proto bylo poškozeno jen oboje předmostí a koleje trati byly v zatačkách vytrhány.

Sotva tyto obtížné práce byly vykonány, a my zaujali místa polních strážů na bachmačské straně mostu, počala odkudsi od západu německá dělostřelba odstřelovati most a naše vlaky, stojící na zvýšeném náspu trati. Proto byly naše vlaky nuceny odejeti do stanice Bondarevky a naše bojové strážce zaujaly stanoviště v lesíčku, roubícím břeh řeky.

K večeru stáhla se naše rota od mostu do Bondarevky, kam přijel zbytek našeho bachmačského eselonu s velitelem kapitánem Kadlecem a 10. a 9. rotou. Ve stanici Bachmači zůstalo prý posádkou jen asi 50 hochů s jedním kulometem.

Posila došla i s kuchyněmi. Jak nám zachutnaly opět po 2 dnech teplé konzervy s knedlíky a trochu polévky! Po 2 rušných nocích tvrdě jsme usnuli. V noci severní ledový vítr opíral se o stěny vagonů. Krásně jsme spali pod strážemi naší 10. roty.

9. března: Ještě v noci došly nás zprávy od našich hlídek, které jsme nechali po stanicích, strážních domech a mostech od Bachmače po Bondarevku, že ve vesnici asi 1 km vzdálené od stanice Doč, (tedy z našeho tylu), jsou telefonicky předávány o nás zprávy do nedalekého městečka Borzna a snad i do vesnic obsazených Němci. Proto pro každý případ nařídil kap. Kadlec obrátiti ihned lokomotivy a připravit vlaky k odjezdu na Bachmač.

Nebyl to příjemný pocit, býti více než 40 km od stanice, již jsme měli hájiti a míti proti našim 3 rotám, které měly sílu 2 bojových rot 2 až 3 prapory nepřitele, nemluvě ani o částech nepřitele, nacházejících se po našich bocích a špičce v našem tylu.

Ráno po čaji, kol 9. hodiny, zbudil děžurný naši rotu. Pojedeme vpřed po trati k mostu přes Desnu a úkolem našim je zničit ho celý. Kapitán Kadlec se stal našim velitelem.

Sestaven proto následující vlak. Lokomotiva tlačí před sebou 2 vagony. Prvý vagon je plošina a na ní naloženy kolejnice pro případnou opravu trati. Zároveň mohlo býti užito tohoto zatíženého

vagonu, který během jízdy mohl býti odepnut, k zavinění srážky s nepřátelským vlakem proti nám jedoucím. Na druhém vagonu, rovněž plošině, je umístěno dělo s 2 kulometry, chráněné pražci a pytlí s pískem. Za lokomotivou byly ještě 2 teplušky a v nich 70 mužů naší 11. roty.

Vlak míjí jaksi nesměle Bondarevku. Jedeme známým nám již krajem. Místy listnatý lesík, slunce v něm kreslí dlouhé fialové stíny stromů po zamrzlých močálech. Mrazy spálená tráva pokrývá lesní mýtiny. Lesy mlčí, jen tu a tam zajíc pádí od trati, ukrýti se v houštině. Telegrafní tyče běží za námi. Nic se nikde nehýbá. Lesy mlčí a do nemoty našich duší zpívají kola vlaku jednotvárnou píseň. Z otevřených vrat vagonů zírání na obě strany 70 párů očí a přemýšlí o možných brzkých překvapeních.

Nikde ani človíčka. Jen mlčící příroda.

Asi po nekonečných 10ti minutách, pomalým tempem vyjíždí náš broněvik z lesíka a obloukem míříme k mostu. Jsme asi 2 km před ním.

Nebudou tam už Němci?

Ani tu otázku nedomyšlíme. Bum! rrrrr prask!

Od mostu proti našemu vlaku sleduje pozdrav za pozdravem. Granáty s rachotem řvou kolem našich nosů a explodují asi 50 kroků za námi. Stáváme se terčem nepřátelské baterie, která stojí v palebném postavení za mostem. Srdce zabuší prudce. Pušky ztvrdnou v našich pěstech, ohmatáváme záklopký na ručních bombách. Zaskřípá brzda lokomotivy a než bys 10 napočítal, je tepluška vyprázdňena. Bez povelu rozvíjíme se po obou stranách lokomotivy v řetěz a náš obrněnec šílenou rychlostí pádí zpět a ukrývá se v lesíku.

Obsadíme okraj lesíku, asi 2000 kroků od mostu.

V tom to bouchne za námi. To už se i naše dělo rozezpívalo. a pokud samo stačí, hledí odpovídati německému svému bratranci. Se zájmem pozorujeme jeho zásahy.

Na opravě námi včera porušeného mostu pracoval oddíl asi 150 lidí, kteří se okamžitě rozprchli a skryli.

Z úkrytů za řekou vykukují německé »piklhaubny« (vojenské helmic s hrotem na vrcholu).

Rozpráví jen ocelové jícny děl. Doznívá již asi dvacátá rána z našeho děla. Zajásáme. Náboj zasáhl německou polní kuchyni a rozházel houfec lidí kolem ní.

Vztekle praskají nad našimi hlavami německé šrapnely. Na čistě modrém nebi jsou červené a bílé obláčky dýmu stopami jejich výbuchů. Olověný déšť kropí občas naši linii.

Dívám se na hodinky. Je půl 11. Na štěstí nemáme dosud žádných raněných. Všichni ostrážím zrakem z houští pozorujeme dělový souboj, a přejeme si míti sebou aspoň dvě děla.

Očekáváme naše spojence bolševiky s jejich děly, ale ti se ani neukážou. To jsou hrdinové!

K ochraně našich boků vyslali jsme do stran naše hoční strážce. Bylo to nutné, poněvadž po silném ledu na řece Desné mohli Němci nejen pěšky, ale i na saních krásně přejíti a nás překvapiti.

Za chvíli naše stráž zajaaly jednoho Rusa, jdoucího pěšky polem od Makošina a přivedly ho k veliteli. Ten nám sdělil, že asi 3 roty Němců s 1 dělem přešly řeku po ledě na našem pravém křídle a chtějí nás zaskočiti.

Proto na rozkaz velitelův stahujeme se nazpět pěšky do stanice Bondarevky, kde mají naši kuchaři oběd hotov. Cestou nás stále provázejí německé šrapnely od mostu, ale nezasáhnou. Po obědě většina nás tvrdě usnula. Spánek trval jen asi 20 minut. Zbudí nás poplašný hlas trubky. Od našich zvědů došly zprávy, že k Bondarevce směřují hlavní síly nepřítele. Jiná zpráva hlásí, že jiné části Němců postupují již jihozápadně na Doč, tedy že jsou nám již v týlu.

Situace stává se hroživou. Nesmíme ani minuty ztratiti. Kapitán rozkazuje vše zničit. Rozbíjejí se koleje, výhybky, střelky, malé mostky na trati se vyhazují, rána hučí za ranou. Snad o posledním soudu nebude takový rámus, jako byl této chvíli na stanici Bondarevka.

V nádražní budově byly sňaty telefonní a telegrafní aparáty. Den úsilovné práce musí obětovati Němci, než stanici uvedou aspoň do částečného pořádku. A jediný den rozhoduje příliš mnoho o osudu našich částí prvé divise. Za jediný den se může nalézt dosti vagonů a dopravití našim bratrům na západní stranu.

Zdá se nám, že na nic jsme nezapoměli. Doznívá poslední rána. Byli jsme již v poli a čekáme na sapery, kteří vyhazují ještě jeden mostek za stanici směrem k Bachmači.

Stojíme ve vlaku kol našeho velitele. Ten vybízí nás ke statečnosti. Nastávajících 20 minut jízdy, než se dostaneme do stanice Doči, je kritická doba. Dle sdělených nám zpráv očekává se, že Němci pokusí se nás zaskočiti, rozehnat, vypuditi z našich vagonů. »Jestli k přepadení dojde, nedáme se do posledního muže!« Tak slibujeme našemu veliteli. »Budeme chrániti jeden druhého, budeme si vzájemně pomáhati, do zajetí nesmí nás živých dostat. Čestně si uhájíme pověst.«

V našich míscích čítáme si bomby a rozdělujeme je, by jedna nám zůstala každému kdyby byl raněn a hrozilo mu zajetí.

Kritických 20 minut jsme projeli, a nikdo nám nezastoupil cestu.

Stanici Doč jsme projeli bez zvláštní příhody. Německé přední hlídky snad již byly v této vesnici, ale netroufaly si na nás.

Asi o 5 hod. jsme v Česnekovce. Pomalu se stmívá. Dále již ne-couvujeme. Zde zastavíme nepřítele.

Vystoupíme z vlaku. Celý okruh vesnice rozdělen na menší úseky, které musíme v noci hájiti. Rota naše má službu. Rozkazy byly docela stručné: 1. četa vystaví hlídky směrem západním kolem dráhy, 3. četa hlídá ve směru severním. 4. četa směrem jižním. 2. četa udržuje spojení v tomto věnci polních stráží.

Bližší označení hlavních stanovišť bylo: Strážní domek vpředu na trati, hřbitov — severním směrem od vesnice, stoh slámy na jižní straně vsi.

Jsem velitelem stráže na hřbitově za vesnicí. Rychle, dokud se ještě nesetmí, odeběru se se svými hochy na přikázané místo.

Rozestavím hlídky, vymezím každému úsek, kterým bude procházeti, dám heslo, podle kterého poznáme své vlastní lidi, kdyby se k nám blížili a odeběru se se zbylými hochy na hřbitov, abych po hodině je vyslal vystřídati bratry v poli před hřbitovem vysunutě.

Hřbitov, osaměle v poli stojící, stal se naším hostitelem tuto noc. Je oddělen od poli příkopem a navezeným valem z hlíny. Nebožtíci, zde pochovaní, jimž se zajisté nikdy nesnilo o našem vojsku, stali se našimi společníky.

Tma, veliká tma, v níž nerozeznáš na 2 kroky bratra od stromu, je našim nebezpečným přítelem.

Stojíme, chodíme. Mrzne. Zvedl se vítr. Promočené boty, vlhký oděv, únava, to vše zhoubně působí na vypjaté naše nervy. A přece vědomí povinnosti a těžké zodpovědnosti za životy tisíců našich hochů drží nás na nehou.

Praskání větví starých hřbitovních stromů, skučení ledového větru v jich korunách a mezi rameny dřevěných náhrobních pravoslavných křížů, to vše plaší spánek s našich víček.

Strážce, ruce v kapsách hadrového pláště, nohy ovinuté zabláčenými, roztrhanými ovinkami, boty až po kotníky obaleny škraloupem bláta, klopýtají přes příkop a hroudovité pole.

Stojíme již několik hodin. Po 11. hodině vyletí na obzoru v pravém našem boku k nebesům zelené zářící světlo. Za několik okamžiků vyletí podobná svatojánská muška v levém našem boku. Za chvíli se světla opět ukážou, jen že trochu posunutá dále do našeho týlu. Jsou to rakety, německé rakety, které ukazují německému velitelství, kam až jejich hlídky dospěly. Mohou to však i býti signály jejich spojenců, ruských židů, špiónů.

A toto signalisování pokračovalo skoro až do 3 hodin do rána.

Dvakrát jsme již byli prohledávati vpředu v polích terén. Něco podezřelého tam šustilo. Zdály se to býti kroky lidské.

A mrzne stále.

Ve vesnici zaštěkal pes. A hned za ním se ozývá celá dědina. Na věži »časovny« (venkovská kaple) tlukou do zvonu půlnoc.

Vysílení, bez večere, žehrají hoši na nesnesitelnou zimu a těžkou únavu. Konejšim je. Vydrzte ještě chvíli, přijdou nás jistě vystřídati. Sám tomu však nevěřím, neb není koho na vystřídání.

Mé hodinky ukazují půl 3. ráno. Těžko je mi samému se přemáhati. Abych zahnal spánek, nepřetržitě kouřím. Účel naší hlídky stává se bezpředmětným. V hlavě to hučí. Smysly vypořádají službu.

Chodím od jednoho bratra ke druhému. Ti stojí, nebo zvolna přecházejí a při tom spí. V pravém slova smyslu spí. Musím vždy každým napřed zatrásti a pamatovati ho, by byl ostražitým.

Teprve ke 4. hodině ranní přišli nás hoši od naší 2. čety vystřídati. Vlečeme se neschůdným terénem k vesnici.

Kde se ubytovalo velitelství naší roty nevíme. Musíme je teprve hledati.

Vyhledávání je ztíženo tmou. I světla na nádraží jsou pohašena. Všechno utopeno nočním klidem a zahaleno neproniknutelným závojem noci.

Štěstí nám však přece přálo a poměrně brzy našli jsme kancelář našeho velitele. Byla v domě jednoho bohatšího sedláka.

Zde jsme si mohli odpočinouti. Příjemné teplo od rozpálených železných kamínek dotklo se nás jako čarovný proutek. Unavení, zemdlení, hoši padají na podlahu jako dřeva, a spí. Ze spánku je nic nevyruší, ani klopýtání druhů, jdoucích s rozkazy do polí k našim strážím.

Popráno nám bylo 2 hodiny odpočinku. V 6 hod. ráno opět budím své lidi a ubírám se s nimi na naše stanoviště, na hřbitov. Cestou probouzí se znovu hlad a chce býti stůj co stůj ukonejšěn. S chutí vykrabujeme ze zápošvů kapes drobty chleba a chutnáme si na nich.

Těšíme se, že ráno, po našem vystřídání, pořádně se najíme. Přivezou nám z Bachmače chléb.

K 6. hodině, když se počalo šeriti, stáhl jsem hlídky s polí, a dle uděleného rozkazu obsadil jimi kraj vesnice směrem ke stanici Doč.

10. března: Už je den. Vítr se utišil. Sluníčko vyskočilo na čistou oblohu. Opodál nás stojí dřevěný mlýn. Dovolím hochům udělati si za ním malý ohniček a ohřáti si na něm konzervy, které bez chleba hltavě pojídáme. Do nejbližšího stavení vyšlu 2 hochy, aby vyprosili trochu horké vody na čaj. I chlebiček, měkký, domáci, přinesli od štedré hospodyně.

Je neděle. Nedělní dni bývají vždy tiché, klidné, ale jistě ještě nikdy nebylo v neděli v Česnekovce tak ticho, jako dnes. Proč? Včera před večerem nastěhovali se do jejich chat a příbytků jacísi cizinci, o nichž šla pověst, že nechtějí mír s Němcem. Proto s nedůvěrou si nás prohlížejí, a kde mohou, se nám vyhnou.

Pouze ti odvážlivější troufají si před vesnicí mezi nás. S těmi jsme ihned přátelé.

Diví se naší odvaze, že ta hrstka, která je u nich ve vesnici, troufala by si proti přesile germánského vojska, o němž mají zprávy přesnější nežli my.

Lžeme, když jim vyprávíme, že v Bachmači jsou 4 naše pluky, které nám dnes přijdou na pomoc.

Ve skutečnosti měla nám dojíti na pomoc jediná 8. rota 6. pluku, takže celý náš bojový oddíl i s touto pomocí a několika jízdními rozvědčíky čítal 500 mužů.

Tu si dodali tito prostí lidé odvahy a vyprávěli, že Němec má dnešní noci dobýti Česnekovky, nás pobije, a bude se mstít na občanech, kteří by nám dali jen vody k uhašení žízně.

Smáli jsme se jejich obavám a dodali jim trochu důvěry.

Kol 8. hodiny přišla nám zpráva, že nebudeme vyměněni, zůstaneme dále na strážích na svých místech, neb naše části podniknou útok na stanici Doč, která je v rukou Němců.

Na západní trati ke Kievu útočí od časného rána Němec na části 6. pluku. Má tam obrněný vlak a 3 vlaky vojska. Naši hoši před přesilou nepřítelů ustoupili do stanice Pliski a odtud ustupují ke stanici Peski.

Tak dnes to jistě doopravdy začne!

A skutečně. V 9 hodin jsme svědky vzorného nástupu našich částí ze stanice Česnekovky proti stanici Doč.

Naše rota, unavená hlídkami posledních dnů, ponechána co jediná záloha v Česnekovce.

Od mlýnů viděti je až do stanice Doč, 11 km vzdálené. V předu v řetězu postupuje 1 rota co předvoj a 1—2 km za ním sledují hlavní části.

Postupují s počátku čile po zmrzlé oranici. Ale asi po 6 km pochodu pohyb vpřed ochabuje.

Pole mění se v moře bláta. A čím výše sluníčko stoupá po obloze, tím více rozmrzá půda a mění se v řídkou, mazlavou hmotu, deroucí se do rozbitých bot, lepící se na ovinky a beztak dost těžké chatrné vojenské pláště. Noha boří se až po kotníky do bláta. Hoši, obtíženi zásobami střeliva, musí, chtě nechtě, zmírniti postup.

K 11. hodině došel předvoj na vzdálenost asi malé versty k okraji lesíčku vlevo od stanice Doč za železnou tratí.

S německé strany zazní několikrát poplašný signál. V zápětí následuje střelba z ručnic a kulometů, umístěných před stanicí.

Náš předvoj zalehl do bláta a chystá se odpověděti. Německá děla počnou střeleti šrapnely po zadních hlavních silách, které jdou ve čtyřstupu po trati, asi ve vzdálenosti 2 verst. Ty jsou nuceny rozvinouti se v řetěz po obou stranách trati, doběhnouti a proloužiti řetěz předvoje na obou křídlech.

V půl 12 zatikají poprvé naše kulometry. Podle zvuku dobře je rozeznáváme od německých. Střelba se více a více sesiluje. Už i naše jedno dělo se rozezpívalo.

V duchu jsme všichni u našich vpředu a přejeme jim zdaru. Ke 2. hod. odpol. dostáváme prvou zprávu, že dobyto bylo vjezdu do nádraží a dosud nemají naši hoši žádné ztráty. Nálada našich bratrů je znamenitá, přes to, že teren rovinatý neskýtá žádného úkrytu a na zemi v blátě dlouho hoši nevydrží. Žene je to jen kupředu.

Němci jsou však proti našim hochům ve velké výhodě. Jsou ukryti na půdách domů a v lesíčku, tak že se stávají neviditelnými a dobře mohou řídit kulometnou střelbu po našich řadách.

Kolem 3. hodiny zaútočí si náš střed proti budově nádraží. Ta je však dobře obsazena a nepřítel zasypává naše řady deštěm olova. Je podporován i vrhači min. Jsou prvé ztráty na životech u našich hochů.

Kol 6. hodiny večerní stává se střelba zuřivou. Pravé křídlo naše, s našim hrdinným velitelem kapitánem Kadlecem, žene se útokem proti nepříteli a vytlačí Němce z jejich stanovišť.

Levé naše křídlo musilo se však rozdělit na 2 fronty, by se chránilo s boku útočícímu nepříteli. Je ohrožováno křížovou střelbou protivníka.

A náš udatný střed pokouší se znovu a znovu o dobytí stanice. Řady jeho však prořídly. A v okamžiku, kdy chtěl zajásati nad plným vítězstvím, vystřelil všechnu munici a zásoby nepřicházely. Mimo to i bláto, které vnikalo při zalehnutí do uší, očí i úst, zhoub-

ně působilo i na jemné mechanismy automatických pušek, které se vždy na delší čas musily odmlčeti.

Telefonuje se proto okamžitě pro naši rotu do Česnekovky. A hoši naši naposled vzhopí se k protiútok. Vyletí nezdřítečně v hloučcích kupředu a německá fronta se počíná hroutiti.

V tom však už dosti řídké řetězy našich zakolísaly. Zle řádil tentokrát německý kulomet.

Poněvadž je střed vysunut příliš dopředu, musil se vyrovnati s linií pravého a levého křídla a počal ustupovati.

Střelba pomalu tichla, a když náš vlak asi po 10 minutách zastavil v poli před bojištěm, panoval zde již nedělní klid.

Slunce je pod obzorem, který se zatahuje mlhou, rozvíjíme se v řetěz a postupujeme vpřed na bojiště. Několik kroků před námi je Doč. Ani s naší, ani s německé strany neozve se jediná rána. Je po boji? Kdo vítězem?

Se všech stran ke trati, volně, jako z procházky, vracejí se naši hoši.

Tě však již nejsou ty jiskrné oči a jasné tváře z ranního pochodování. Z očí jejich vyzařuje smutek. Oděvy i celé tělo k nepoznání. Zmučení těžkým bojem, krvácející z ran, zamazaní od bláta, pušky v rukou, hlavy pochýlené k zemi, kráčejí k nám.

Uzavřeli jsme za ustupujícími stíny linií.

Vystavíme u nádraží, lesíka i v poli ochranné hlídky a po skupinkách rozejdeme se po bojišti hledati mrtvé a raněné.

Je to smutná práce, smutné hledání po uplynulých 10ti hodinách odloučení.

Mrtvé i raněné odnášíme k vlaku, který nás přivezl a opatrně je ukládáme na podlahu vagonu.

Zatínají rty bolestí, nepromluví slovíčka. Trpí. Ani vody, která by uhasila jich ukrutnou žízeň, následek to velké ztráty krve, jim nemůžeme podati.

A ten bolestný pohled umírajících . . . !

Teprve teď vidíme, koho jsme ztratili. Padlých od našeho pluku jsme odnesli 16. Raněných 43 a 16 bratrů je nezvěstných.

Nezvěstné musíme čítati za mrtvé, neb Němci nikoho nešetřili. Zdáli z lesíka zaslechli jsme volání: »Hau ihn nieder!« (Skol ho!), což jistě patřilo ubohému našemu bratru.

6. pluk má rovněž velké ztráty. (22 zabitých a 45 raněných). Celkové ztráty naše v tomto boji čítají asi 130 bratrů.

Rovněž i velitel našich částí, kapitán Kadlec, je raněn do hlavy a velení po něm přejímá štábní kapitán Junger. U naší 9. rotý nezůstal ani jeden poddůstojník.

Ztráty nepřítele jsou však daleko větší. Na bojišti zanechali skoro všechnen válečný materiál. Torby, povozy, kulomety, 1 dělo. Příštího dne k nám přibývají železničáři s německé strany shodně vypravují, že ztráty Němců v tomto boji čítají na 300 mrtvých a raněných.

Životy padlých našich bratrů byly krutě pomstěny. Němci v panice ustoupili z Doči a hledali spásu v lesíku za vesnicí.

Dle zanechaných věcí na bojišti poznáváme, že máme před sebou části 61. a 224. říšsko-německých pluků.

Z těchto pluků sučastnily se boje asi 3 prapory.

Po vyklizení bojiště vracíme se potmě podél trati do Česnekovky, abychom přes noc zaujali stráže v poli na známých místech, by naši znavení bojovníci si mohli odpočinouti.

Strážíme do půl 3. hod. po půlnoci, kdy nás přišla vystřídati došla posila hochů 1. rotý 6. pluku.

Usnuli jsme tvrdě.

11. března: Dlouho jsme nespali. V půl 5. ráno byl »alarm«. Všechno do zbraně a ven na shromáždění před vesnicí! Polní stráž 6. pluku od trati hlásí, že se od Doči s nepřátelské strany blíží vlak.

Tma byla, dopředu nic neviděti a hádáme se, zda by mohli Němci přes den a noc spraviti trať, kterou jsme předvčerec rádně porouchali.

Poněvadž však stráže se vši určitostí tvrdí, že zaslechly houkání píšťaly, puštěna do tmy po trati proti domnělému nepřátelskému vlaku roztopená stará lokomotiva s 1 vagonem pražců.

S dychtivostí čekáme z předu od hlídek u trati hlášení, skoro-li zaslechnou srážku vlaků.

Pořád nic nejde. A po nepřátelském vlaku rovněž ani památky.

Byla to mýlka. Polní stráže slyšely v dálce bučení krávy a myslily, že to houká lokomotiva.

Naše roztopená lokomotiva došla na nádraží v Doči a tam se sama zastavila, neb jí došla pára.

Stojíme v zahradách prvních domků a třeseme se zimou. Došel rozkaz, že s úsvitem vyběřeme se vpřed před vesnici, do vzdálenosti asi 7—8 km a tam se zakopeme (vyryjeme zákopy). Naše 11. rota půjde vpředu co předvoj.

Přesně v půl 7 ráno jsme vyšli. Půl rotý postupuje vlevo od trati, půl vpravo. Délka našeho řetězu měří asi 2 km.

Za námi, asi ve vzdálenosti 2 km, postupují v řetěz rozvinuté hlavní části 2. rotý 6. pluku.

Došli jsme asi na vzdálenost 2 verst před stanicí Doč. Zde zastavíme a dáme se do rytí zákopů.

Zazvonily polní lopatky o tvrdou půdu. Jsou slabé, aby prolomily asi půl m silnou vrstvu zmrzlého jílů pod blátivým povrchem.

Divíme se velice Němcům, že nás nechají na pokoji. Příčinou toho je včerejší úspěšný boj, který jim způsobil těžké ztráty. Došli na pamětnou a zašla jim chuť před dalším pronásledováním.

Z Česnekovky přinesli několik rýčů a větších lopat, které si navzájem půjčujeme.

Je chladný slunný den. Do 2 hodin odpoledne nebyl ani jeden z nás tak šťastný, aby se zaryl hlouběji než 20 cm do země.

V tu chvíli letí nad námi německý aeroplan. Směřuje podél celé naší linie. Poněvadž se vznášá vysoko a nestřílí, necháváme ho na pokoji.

Když byli asi uprostřed naší linie, vyplivnul ze sebe jakýsi balík, který se změnil v tisíce drobných peříček, kroužících dlouho ve

vzduchu a vznášejících se zvolna k zemi. Rozhodil jakési letáky. Zvědaví jsme byli, co asi obsahovaly, ale vítr je zavál daleko, že jsme se k nim ani nedostali.

Hoši, kteří nám přivezli z Česnekovky rýče, vypráví, že na západní kievské trati u Bachmače uzavřeli Němci s našimi Hanáky po věřejším boji příměří, a že na naší severní trati bude se na základě toho vyjednávat s Němci.

A vskutku! Za několik minut kráčí po trati k Doči 3 naši vyjednávači — parlamentáři — s bílým praporkem.

Je to kapelník Wachsmann s poručíky Jichou a Jarošem od 6. pluku. S opisem smlouvy o klidu zbraní západní naší skupiny s německými svými protivníky, již se uzavírá příměří do 13. března včetně, chtěli získati i naši severní skupině podobnou dohodu.

Se zvědavostí očekáváme výsledek. Hodina plyne za hodinou, už je tma, a naši se nevracejí. Obáváme se o ně.

Teprve v 7 hodin večer, za úplné tmy, vrátili se zpět. Vrátili se bez přímé odpovědi Němců. Ti se musí nejdříve dotázati u svého velitelství a pak teprve mohou sdělit výsledek. Nejpozději do 2. hodiny noční vystřelí červenou raketu, jež má býti znamením, aby s naší strany vyšli parlamentáři pro odpověď. Do této doby trvá příměří. Přivítání byli dosti slušně a šetrně. Němci uznali před nimi naši statečnost a povídali, že dosud ještě nikdo se s nimi nesrážel tak hrdinsky, jako včera naši hoši.

Poněvadž parlamentáři se vrátili do Bachmače ke své části, určil štábní kapitán Jungr poručíky Jančíka a Maixnera, aby na smlouvené znamení raketami, šli s trubačem k Němcům pro odpověď. (Poručík Jančík, tehdejší velitel 10. roty našeho pluku, je naším krajanem z Paršovic. Domů se vrátil v hodnosti podplukovníka.)

V noci byl mráz a vítr. Krčíme se ve vykopaných děrách. Díry byly asi 25 cm hluboké. Dále už to nešlo. Nepomohly ani přinešené rýče a lopaty. Země byla tvrdá jako kámen a prorostlá silnými kořeny osik, rostoucích u cesty, podél níž se táhla linie našich zákopů.

Je příměří, proto si můžeme zdrímnouti.

Už se mi to dnes nezdá ani pravdou, že v promočených botech, chatrném oblečení, při několika stupních pod nulou, pod hvězdnatým nebem, mohl jsem usnouti. A spali skoro všichni.

Ty dvě hodiny spánku byly vskutku opravdovým spánkem, v němž se zapomnělo na prožitou strastí a bolestí, v němž jsme zapomněli na peklo, které nás ještě očekává.

V 1 hodinu po půlnoci vypálili Němci u Doči 2 červené rakety. Vysoko u nebe zaplály nejčervenější barvou a hasnouce zapadly daleko v polích. To již žádný nespál a fantasie naše počala předčasně vymýšlet výsledek schůzky s nepřítelem. Po trati kráčí opět 3 postavy našich parlamentářů. S jakou zprávou se vrátí?

A teď nechám vyprávěti krajana, bratra podplukovníka Jančíka, o jeho cestě a návštěvě u Němců.

Šli jsme celkem asi $\frac{3}{4}$ hod., než jsme přišli k Němcům. Cestou zahlédli jsme před sebou 3 minuty trvající sloup záře, pocházející

asi od reflektoru. Sotva světlo uhaslo, spatřili jsme velmi daleko v našem týlu, směrem k Bachmači, za naším pravým křídlem opět záři světla, které rovněž asi 3 minuty trvalo a pak zhaslo. Železniční trať před dočskou stanicí důkladně porouchána, blízko toho místa byly as do výše 1 m naházeny silné klády; při pohledu na to prohodil jsem: »Mají z nás pořádný vítr«. Německou stráží byli jsme odvedeni do železniční budky, kde bylo 12 po zuby ozbrojených německých vojáků a 2 důstojníci.

Německý důstojník se nám představil, což my mu opětovali, a řekl nám: »Die Gründe sind uns unbekannt, wir können den Vertrag nicht schliessen. Wie lange brauchen Sie zu euer Position?«

Já: » $\frac{1}{2}$ Stunde.«

Německý poručík: »Sie können blasen, und bis das Blasen beendet wird, dann werden wir Euch zeigen.«

Já: »Wir werden nicht blasen, und nach $\frac{1}{2}$ Stunde können Sie machen, was Sie wollen!«

(»Důvody jsou nám neznámy, nemůžeme smlouvu uzavřít. Jak daleko máte k Vaší linii?«

»Půl hodiny.«

»Můžete troubiti, a až troubení skončí, potom Vám ukážeme.«

»Nebudeme troubiti, a za půl hodiny můžete dělati, co chcete!«

Když jsme odcházeli, prohodil jeden z německých vojáků: »Wir sind nicht so schmutzig, wie Sie.« (Nejsme tak zamazaní jako vy.)

Na to jsem odsekl: »Sie sind auch nicht fortwährend im Felde, wie wir.« (Nejste také ustavičně v poli jako my.)

Tedy podmínky nebyly od Němců přijaty, a k tomu slíbili, že nás za půl hodiny poženou. Všechno se hotoví k boji. Prošla však půlhodina, prošla hodina a pořád nic. Chodíme se po částech ohřívati do kravína železničního domku vpředu na trati, odkud před naším příchodem odešla německá polní stráž.

Prošly již 3 hodiny, prošla celá noc, a Němci se ani neukázali.

12. března: Do oběda jsme prohlubovali naše díry, které se snížily aspoň o 1 dm. Za námi dělají si kryty blízko železniční trati dělostřelci naší I. brigády, kteří v noci přijeli.

A Němci pořád nic. Pouze na levé naše křídlo udělala nájezd německá jízda. Byla však brzy rozprášena. 2 němečtí jezdcí byli raněni, 2 zajati a 1 kůň zabít. Ze druhé rozvědky byl 2 Němci zabít.

Německý aeroplán létá nad námi. Obhlíží terén. Poněvadž je zase vysoko a nestřílí, necháme ho na pokoji a kryjeme se. Po pětidenním nočním bdění, nedostatečné stravě, a prožitých bojích, mají nás snad vyměnit hoši od I. divise. Poněvadž všechny pluky I. divise, až na první pluk, mají už vagony, bude se Bachmač hájiti asi do zítřejší noci, kdy i 2. pluk projede Bachmačem. Roty našeho pluku a 6. pluku půjdou se vyspati do Bachmače. A skutečně.

Do 2 hodin odpoledne nás vyměnila 11. a 12. rota 4. pluku. Zůstala zde pouze naše 9. rota a kulomety Maximky. Do Česnekovky jsme šli pěšky.

Německé aeroplány nás pronásledují. Dosud neprojevíli Němci žádnou činnost. Zato na západní dráze dorážejí neustále na naše části, které drží Němce na vzdálenost asi 8 km od Bachmače.

V Česnekovce na nádraží stojí několik vlaků bolševických. Vojsko jejich zdá se nám směšným. Jsou mezi nimi malí hoši, děti, zajatci, Němci i Maďaři. Jsou to snad anarchisté. Na 3 vagoněch mají naložena děla. Bydlí však velmi pohodlně — v osobních vagoněch. Každý jejich voják je jako panenka. Zhrusu nové šaty, vatované bluzy (tělogrejky), a právě jsou po obědě.

Jací ubožáci jsme my proti nim. Zamazaní, roztrhaní, zarostlí po tvářích. Mnozí z nás mají omotaný nohy hadrami, neb podrážky se ztratily v bahně na bojišti.

Hnulo se v mladících — komunistech — srdce a dali nám ze svých bohatých skladů 73 páry vojenských botků a každého podělili obvazem. V tom letí nad námi německý aeroplán. To je něco pro mladíčky. Strhnou rychlou palbu z ručnic, ovšem bez účinku. A už se chystají vypáliti ránu z děla na vagoně naloženého, které nemá pod sebou žádné opory. Zabránili jsme nebezpečnému výstřelu z děla tím, že kterýsi náš hoch v posledním okamžiku strhl obsluhu od děla a tím zachránil několik životů.

Po štědrém obdarování obuví vyhledali jsme naše vagony a nasedli do nich. Sotva jsme byli ve vagoně a každý se na podlahu natáhl, aby si zdřímnul, strhla se u Doče prudká střelba. Děla houkají a kulomety praskají. Ihned zazní rozkaz: »Dolů z vlaku, pojedeme zpět!« Rychle se zapínáme, берeme pušky, které ani nemohly dosud vychladnouti a řadíme se na nádraží.

Za minutu přijde však nový rozkaz: »Zpět do vagonů! Zůstaneme v nich!« Dostali jsme večeri, která nám velice chutnala. Byly mastěné brambory. Také na trati ke Kievu rozpoutala se dělostřelecká bitva. Máme přísnou pohotovost. Můžeme si lehnouti, ale svléci se nesmíme. Za chvilku se setmělo, a v našich vagoněch všechno usnulo. Jsme unaveni a ani houkání děl nás neprobudí.

13. března: Ráno probouzíme se a udiveně hledíme na cizí nám město. Byli jsme již za Bachmači v Konotopech, asi 40 km za bojištěm. Naši hoši, kteří měli u vlaku stráž, vyprávějí, že v noci jeli jsme do Bachmače a odtud na příkaz našeho velitelství dále. Dlouho prý nás nechťeli bolševici z Bachmače pustiti.

V Konotopech došli jsme k našim berezaňským tepluškám, které jsme velice rádi uviděli. (Z Česnekovky jsme došli v našem bojovém vlaku, s kterým jsme jezdili na rozvědky k řece Desne). To už bude v noci jiné pohodlí. Z Konotop jeli jsme ještě dále do stanice »Vorožba«, kde jsme zůstali přes noc. Zde došla nás zpráva, že Masaryk je již ve Vladivostoku a vyjednal nám s ruskou vládou volný odjezd do Francie. Většinu dne jsme prospali.

Doslo v. 15. března došli nás hoši od kulometů Maxim, kteří po našem odchodu z fronty zůstali na bojišti se 4. plukem a vyprávějí nám o událostech po našem odchodu:

Dělostřelba, která nás vyrušila po našem příchodu do stanice Česnekovky, bylo zastřelování se německého dělostřelectva po našich zákopech.

Stříleli však velmi špatně a ztráty u našich nebyly žádné. Večer hlásily naše hlídky nástup Němců se všech stran.

Ráno ve 4 hod. v noci naši hoši se nepozorovaně stáhli ze zákopů pěšky do Česnekovky. Čítalo se, že poslední náš vlak prvního pluku projede asi touž dobou stanicí Bachmač, čili náš úkol, zabezpečení trati do odjezdu posledního vlaku naší I. divise, je vykonán. V Česnekovce měli nasednouti do vlaku a odejeti do Bachmače.

Sotva nasedli do vlaku, už se objevili v kolonách Němci na severní straně vesnice, s úmyslem zaskočiti naše hochy.

Naši rychle vyskočili z vlaku a bez povelů rozvinuli se v řetěz a postupovali proti neočekávanému nepříteli. Ve sněhové vánici zakusili mnoho. Nepřítel couvnul.

Zatím v Doče nepřátelský oddíl obsadil opuštěné naše zákopy. Druhého dne rozpoutal se znova boj. Naše jízda s prava napadla německé linie a rozprášíla je. Toho dne opět náš kulomet zle rádl v německých řadách. Piklhaubny se válely po polích. Bolševici pomáhali výtečně. I Němci a Maďaři v bolševických řadách a anarchisté drželi se jako lvi.

Před trojnásobnou přesilou nepřítele musili však naši hoši přece ustupovati.

Ustupovalo se pomalu a ve velkém blátě. Němci prudce stříleli z děl a kulometů. Na štěstí většina granátů dopadala do bahna, a málo který explodoval. Kulometná střelba německá nenadělala velkých ztrát.

A již byli naši v Bachmači. Z Bachmače vyšly čerstvé síly našich úderníků vstříc nepříteli a kryly naložení ustupujících našich částí do vlaků.

V Bachmači našli u jednoho Žida ve sklepě telefon s německými vojáky a 2 důstojníky. Byli to vyzvědači a dle válečného zákona bylo s nimi naloženo.

Před půlnocí opustily poslední naše části Bachmač a Němci vstoupili do něj asi ke 4. hodině ranní dne 14. března.

Celkové ztráty v bojích u Bachmače jsou dosti značné. Zabitých bratří je více než 80, raněných 210. Mezi padlými je i náš krajan z Velk. Újezda, bratr Jan Kraus, příslušník 7. Tatránského pluku.

Skončil jsem svou vzpomínku na Bachmač. Vzpomínka má necht vzbudí v tobě, milý čtenáři, představu osmdesáti zsinálých bezduchých těl, dnes již zprachnivělých, a více než 200 krvácejících bolestivých ran, z nichž tekla naše česká krev.

Prolitá krev 300 našich hrdinů zabezpečila životy tisíců ostatních bratří, zaručila nerušený jich odjezd do Francie, a nemálo přispěla k vykoupení naší svobody.

Bratři bili se hrdinsky s přesilou nepřítele, vydrželi, a splnili vložený na ně úkol do poslední písmenky.

Blátivé, dnes bezvýznamné dědiny v okolí Bachmače budou povždy vzpomínány v dějinách našeho odboje. Deště a věky smyjí nápisy vytesané třeba v nejtvrdějším kameni. Nemohou však zahladiti vzpomínku národa, který v nevládných březnových dnech bude povždy vzpomínati padlých hrdinů od Bachmače.

Drobné zprávy.

Kde je střed naší republiky?

Zeměměřiči, kteří se zajímají o různé rozlohy naší republiky, zjistili, že střed její nalezá se u obce Střebčtic na Holešovsku. Tento ideální bod, s něhož je poměrně stejně daleko na všechny hranice republiky, označí se sloupem, na němž vyznačí se vzdálenosti od hranic. Bylo by zajímavé vyšetřiti, kde asi nachází se střed Evropy. Jest pravděpodobno, že také na Hané, kde jest i střed Moravy. Hanáci budou na svoji polohu jistě pyšní. Jsou středem Moravy, středem republiky a snad i Evropy.

Babice u Kelče. Dávky a roboty.

Dle dominikální fise panství kelečského z r. 1750 byly Babicím uloženy následující roboty a dávky:

Sedláci 9 dvojsprežimi 3 dny v týdnu, chalupníci 7 osobami 3 dny v týdnu, podruzi 5 osobami 1 den v týdnu.

Obec Babice odváděla vrchnosti dávky: Gruntní činže: O sv. Jiří 11 zl. 40 kr., O sv. Václavu 22 zl. 5 kr., O Vánocích 9 zl. 20 kr. Matěj Ševčík za 2 míry úhoru 1 zl. Mlynář za 1½ míry úhoru 36 kr.

Dále obec odváděla vrchnosti 3 míry chmelu. Z babického mlýna ročně 120 zl. 12 kr. Při tom mlynář měl k volnému užívání 2 kusy pole, na něž mohl zaseti asi 12 měřic osiva, které mělo cenu 4 zl. 48. kr.

Z přádlu 7 zl. 44 kr. Odvádělo-li se v naturalii, pak se donášelo do purkrabského úřadu.

Vrchnost měla v rybníku babickém právo na 18 kop kaprů.

Rybník dávno již zrušen a v těch místech, kde kapři se kdysi proháněli, dnes koničci vesele si vykračují, aby pomohli hospodáři vydělati svobodný chléb.

E. Talpa.

Strašidlo v lese Vidláči u Kladník.

Jednoho zimního večera ubíral se lhotský kovář z Kladník domů.

Vesele si cestou pozpěvoval, jelikož vybíral celoroční mzdu od známých za práci kovářskou.

Když přišel do lesíka u Dílů, vyšel měsíček. Na klobouk mu cosi klepalo, čím více běžel, tím více slyšel klepání.

Chvilu se zastavil, přemýšlel, ohlédal se kolem, leč po ničem ani památky. Počne utíkat a zase začalo to čarovné klepání.

Téměř vysílen a ustrachován dopadl jak takž domů a vypravoval své ženě, co se mu přihodilo, že jej pronásledovalo strašidlo.

Mimochodem po takové notné koupeli, vzal klobouk do ruky a uviděl kus tvrdého papíru za ním. Ihned postřehl, co mu známý přítel Mikulík a jiní vyvedli, že co on nevěděl, dali mu za klobouk kus tvrdého papíru, který při větru a rychlé chůzi klepal na klobouk a čím kovář více utíkal, tím více papír klepal a ho strašil.

Ovšem, že po této ustrachované chůzi a noci, nezůstal jim kovář dlužen a nutně jim vyčinil za to, jak na něj poslali strašidlo.

Vymětal, Lhota.

Obsah XIII. ročníku.

Články:

	Strana
Bažura Jan: Některé památné nápisy v okrese lipenském	17, 37, 80
Fröhlich Antonín: Evropské rozvoďi na Hranicku	1
Písemné památky v bání kostela ve Velkém Újezdě	57
Havlíček Karel: Záhorské písně. II. řada	22, 56, 108
Horníček Jg. Dr.: Záhoří a Roudnice nad Labem	7
Klapal Mikuláš: Nástin dějin moravského chmelářství	48
Kout Rudolf: Dnešní průmysl v Lipniku n. B.	99
Kramoliš Čeněk: Visitace krajského hejtmana v Rožnově r. 1792	19
Sejmutí makovice s věže radniční v Hranicích	34
Registra gruntovní města Hranic	74
Kulička L.: Ta zubatá	30
Michal Em.: Ohrožení Teplických aragonitových jeskyní	43
Mráček Jakub: Kupy a prodeje domů v městě Lipniku okolo r. 1600	4
Testament hanáckého básníka Jana Tomáše Kužníka	41
Erb města Lipníka	97
Pavel Josef: Školské poměry v Uhřinově	49
Příkryl František Dr.: Starodávný ráz záhorské dědiny	14
Život na Záhoří za starodávna	54
Schnal Antonín: Vesnický filosof	23
Sova Otto: Co nám vyprávějí staré listiny	52
Různé říkanky ze Záhoří	83
Svěrák Antonín: Kelečská fara před 500 lety	11
Vzpomínky na rok 1866	28
Rád pro hruboměřany kelečské z r. 1699	47
Nucený prodej šenkovního domu v Kelči r. 1779	78
Siroký Josef: Úplné zatmění měsíce dne 2. dubna 1931	70
Šobr Julius: K 125. výročí jubilea bitvy slavkovské	76
Špunar Hynek: Morová rána	31
Talpa E.: Babice u Kelče	21
Tománková M.: Boží muka u Tršic	26
Loupežník Kristian	60
Zamazal Antonín: Malhotské nářečí	73

	Strana
Zapletal Florian: Židovská ulice v Přerově	9
Kdy zemřel Hynek starší Bruntálský z Vrbna?	65
Konec hradu v Rožnově a počátek zámku ve Val. Meziříčí	84
Zdráhala Boh.: 10. výročí návratu našich legionářů do vlasti	83
Z deníku legionářova	87, 109

Drobné zprávy:

Čestné uznání řediteli Antoninu Svěrákovi v Kelči k 70. narozeninám, str. 31. — Za živnostenskou výstavou v Dřevohosticích, str. 32. — Oslavy desítiletého trvání vojenské akademie v Hranicích, str. 32. — Bílý kostelík u Hranic (Fl. Zapletal), str. 61. — Z Lipníka: »Doma nejlépe« (Ant. Fröhlich), str. 63. — Nápis na skále v Pekle u Podhoří (Dr. Fr. Přikryl), str. 64. — Kde je střed naší republiky?, str. 126. — Babice u Kelče. Dávky a roboty (E. Talpa), str. 126. — Strašidlo v lese Vidláči u Kladník (Vymětal, Lhota), str. 126.

Vyobrazení:

Pohled na neutrální území rozvodni ve Špičkách, str. 2. — Pohled na rozvodní místo ve Špičkách z blízka, str. 3. — Nápis na zvonici v Lipníku, str. 38. — Nápis na zvonu »Michal« v Lipníku, str. 40. — Opuštěný kamenolom »Baránka« ve Zbrašově, str. 44. — Jurikův dům od »Opony« se zřícenými halvami, str. 46. — Celkový pohled na »Kosteliček« u Hranic, str. 62. — Nápis na skále v Pekle, str. 64. — Hynek starší Bruntálský z Vrbna na Bruntále a Helštýně, str. 67. — Portál zámku v Lipníku n. B., str. 69. — Začátek zatmění měsíce, str. 71. — Konec zatmění měsíce, str. 72. — Nápis na zvonu sv. Jakuba v Lipníku, str. 81. — Nápis na zvonu sv. Vavřince, str. 82. — Starý erb města Lipníka, str. 97. — Nový erb města Lipníka, str. 98.

Celkem 16 obrázků. — Na obálce 3. čísla recenze knihy: Nová kniha o dějinách Moravy — »Ladislav Velen z Žerotína« od Dr. Fr. Hrubého (jmě.)

„Lipenia“, Lipník n. B.

továrna na korkové zátky

nabízí veškeré druhy kork, zátek, jak pivních, sudových i medicínálních — za ceny konkurenční.

Parostrojní kruhová cihelna a cementárna

V. Barfus, Lipník n. B.

násl. Vil.
Holešovská

dodává veškeré stavební hmoty, jako str. cihly, cihly ruční, bet. roury, dvoufalc. cement. tašky, bet. koryta, bet. sloupky atd. Dovoz náklad. auty.

Hospodářské stroje, váhy,
strojky pro domácnost vyrábí

Středomoravské kovodělné záводы a. s., Lipník n. B.

Slévárna železa

Krejza

korky

Lipník

Vaříte, topíte, žehlete plynem! Veškeré plyno- a vodovodní práce provádí levně a odborně

Městská plynárna v Lipníku nad B.

Informace a rozpočty zdarma! Navštivte stálou výstavu veškerých plynových a vodovodních přístrojů pro domácnost v plynárně. Městské lázně otevřeny denně mimo pondělí.

Nejdokonalejší práci stroje zn.

„HANAČKA“

vyrábí firma

MINISTR, Lipník n. B.

Zaručená výkonnost.

Mírné měsíční splátky.

TABULE PATENT „TALLA“

se výborně osvědčily a jsou do všech nových škol zaváděny a která škola je již má, na základě zkušeností opět jich objednává. Jsou též napodobovány, avšak na nebezpečí padělatele i školy, neboť, jsou patentované pod. č. 13.610. Veškeré školní zařízení

FRANT. TALLA,
Přerov, Kojelínská ul.
býv. cukrovar

PROSPEKTY ZDARMA!

Průmyslové velkožavody

FR. WAWERKA

Lipník nad Beč.

vyrábí a dodává: Trativodní rourky: 50-350 mm. Tašky: dvoudrážkové lisované, tažené Steinbrück a hobrovky. Klenovky: hourdis, simplex. Duté cihly: všeho druhu, skupinové, jakož i veškeré ostatní, cihlářské výrobky, vše v prvotřídní, povětrnosti VZDORUJÍCÍ JAKOSTI.